

Nr 80.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till stadga angående hotell- och pensionatrörelse; given Stockholms slott den 16 februari 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till stadga angående hotell- och pensionatrörelse; och vill Kungl. Maj:t, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och meddela det beslut, som därav föranledes.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Förslag
till
stadga
angående hotell- och pensionatrörelse.

Avdelning I.

**Om vad med hotell- eller pensionatrörelse förstås samt om
tillstånd till utövande av sådan rörelse.**

§ 1.

Med hotell- eller pensionatrörelse förstås i denna stadga sådan verksamhet, som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad. Med hotell eller pensionat förstås byggnad eller lägenhet, som användes för drivande av rörelse, varom nu är sagt.

Såsom resande anses enligt denna författning en var, medan han uppehåller sig å ort, där han icke är mantalsskriven. Utlänning är enligt denna stadga alltid att betrakta såsom resande.

§ 2.

1. Ej må någon utom i fall, varom här nedan i § 4 sägs, driva hotell- eller pensionatrörelse utan att hava därtill erhållit behörigt tillstånd.

Ansökning om sådant tillstånd göres skriftligen hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, inom vilket rörelsen skall utövas, eller, där rörelsen skall drivas i Stockholm, hos överståthållarämbetet. Vid ansökningen, i vilken skall noggrant uppgivas det ställe, där rörelsen är avsedd att utövas, har sökanden att foga:

- a) intyg, att han förfogar över den lägenhet, där rörelsen skall utövas,
- b) erforderliga plan- och genomskärningsritningar med tillhörande beskrivning över lägenheten,
- c) intyg av sakkunnig person eller myndighet, att anordningarna med hänsyn till sanitära förhållanden inom lägenheten äro tillfredsställande,
- d) intyg, att sökanden gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, råder över sig och sin egendom och i övrigt med hänsyn till rörelsens omfattning kan anses lämplig att utöva densamma.

Ombyte av lägenhet för rörelsens bedrivande må ej ske utan medgivande av den myndighet, som meddelat i denna paragraf omförmält tillstånd. Vid ansökning om sådant medgivande skola i tillämpliga delar iakttagas de i denna paragraf givna föreskrifter.

2. När ansökning gjorts i enlighet med vad nu är sagt, åligger det Kungl. Maj:ts befallningshavande att föranstalta om undersökning på platsen genom polismyndighet med biträde, där så erfordras, av sakkunnig person eller myndighet till utrönande av lägenhetens beskaffenhet. Föreligger fall, varom i § 32 här nedan sägs, uppdrager Kungl. Maj:ts befallningshavande tillika åt polismyndigheten att, efter samråd med sakkunnig person eller myndighet, inkomma med förslag till åtgärder, som kunna böra i lägenheten vidtagas för vinnande av skydd mot eldfara. Undersökning, varom nu är stadgat, erfordras dock icke, där ansökningen avser tillstånd till utövande av hotell- eller pensionatrörelse i lägenhet, vilken redan undergått sådan undersökning och vari dylik rörelse därefter med behörigt tillstånd idkats. Kostnad för undersökning och förslag, varom nu är sagt, gäldas av sökanden med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande prövar därefter ansökningen och meddelar sitt beslut.

Över de av Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelade tillståndsbevis rörande hotell- eller pensionatrörelse skall hos Kungl. Maj:ts befallningshavande föras liggare eller kortregister, som utmärker dagen för bevisets utfärdande, ort och plats, där rörelsen skall utövas, tillståndshavarens namn ävensom annat beslut, som angående samma rörelse må hava meddelats. Utdrag av nämnda liggare eller register bör tillställas vederbörande polismyndighet för kännedom.

3. Den, som i nu föreskriven ordning erhållit tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse, åligger att medelst tydlig, från gata eller

öppen plats synlig skylt eller annat kännetecken utmärka byggnaden eller lägenheten såsom hotell eller pensionat.

§ 3.

Där hotell- eller pensionatrörelse drives av bolag, förening eller annan samfällighet, skall sådant ske genom föreståndare, vilken är ansvarig för rörelsens behöriga utövande som om han dreve den för egen räkning. Tillstånd till rörelsens idkande sökes av och meddelas för föreståndaren, och har han att i fråga om ansökningen ställa sig till efterrättelse vad i § 2 stadgas.

§ 4.

Därest för drivande av rörelse, varom i § 1 sägs, användes byggnad eller lägenhet, som innehåller högst fyra för gästers härbärgerande avsedda rum, skall, där byggnaden eller lägenheten icke utgör del av hotell eller pensionat av större omfattning, vad i § 2 är stadgat angående tillstånd till drivande av hotell- eller pensionatrörelse icke äga tillämpning å rörelsen. Ej heller skall å dylik byggnad eller lägenhet tillämpas vad i avdelning II i denna stadga är till skydd mot eldfara föreskrivet. I fråga om rörelse, som i denna paragraf avses, skola icke heller tillämpas de i avdelning III i denna stadga meddelade föreskrifter om kontroll över resande, utom i vad nämnda föreskrifter hava avseende å utlänningar.

Innan rörelse i byggnad eller lägenhet, varom i föregående stycke sägs, börjas, skall anmälan därom göras hos närmaste polismyndighet.

§ 5.

Vad i denna stadga föreskrives angående hotell- och pensionatrörelse äger icke i allmänhet tillämpning å rörelse, vilken drives såsom gästgiveri på sätt därom särskilt är stadgat. Finner polismyndighet, att gästgiverirörelse drives under sådana förhållanden, att den rätteligen är att anse såsom hotell- eller pensionatrörelse av sådan beskaffenhet att, enligt vad ovan är stadgat, till dess utövande erfordras särskilt tillstånd, har polismyndigheten att därom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande, som, där så prövas nödigt, har att förstärkta innehavaren att till sådan rörelse söka tillstånd på sätt i § 2 stadgas, vid äventyr, om sådant underlåtes, att Kungl. Maj:ts befallningshavande vid vite helt eller delvis förbjuder rörelsens vidare utövande intill dess föreläggandet fullgjorts.

Avdelning II.

Föreskrifter avseende skydd mot eldfara.

a. Vissa i denna stadga förekommande beteckningar.

§ 6.

1. Med *brandsäkert* byggnadssätt menas i denna stadga konstruktionens utförande av *eldsäkert* material. Där konstruktionen vilar på väggar eller pelare, erfordras, för att byggnadssättet skall betraktas såsom brandsäkert, att även dessa äro av eldsäkert material.

Såsom eldsäkra materialier anses, bland andra, bränt tegel, slaggtegel, kalksandsten, cementtegel, betong med eller utan armering samt natursten med puts å sidorna.

2. Med *brandhärdigt* byggnadssätt menas i denna stadga konstruktionens utförande av *eldhärdigt* material. Där konstruktionen vilar på väggar eller pelare, erfordras, för att byggnadssättet skall betraktas såsom brandhärdigt, att även dessa äro av eldhärdigt material.

Såsom eldhärdiga materialier anses, bland andra, natursten, rabbits, gipsdielen, riksplattor, scagliol, pimpstensplattor, trä, där detta ämne förekommer i med sten eller murbruk fylld fackverkskonstruktion samt är skyddat medelst puts, ävensom järn, där detta ämne förekommer antingen i fackverkskonstruktion, varom nyss är sagt, och skyddats på sätt nyss angivits, eller ock i form av balkar eller pelare, klädda med isolerande, obrännbart material av minst 40 millimeters tjocklek.

Vad emellertid angår de här nedan i § 7 nämnda mellanbottnar, må valvkonstruktioner, innehållande järndelar, anses såsom brandhärdiga, även om järndelarna icke äro skyddade av isolerande, obrännbart material. Likaså må, så vitt angår de i § 8 omförmälda innerväggar och innertak, trävirke, beklätt med eldhärdigt material eller med puts på rör, ävensom valvkonstruktioner av den beskaffenhet, nyss är sagt, anses som brandhärdiga.

3. Uppkommer vid uppförande eller inredande av byggnad eller lägenhet, i vilken hotell eller pensionat skall inrymmas eller finnes inrättat, eller eljest fråga, huruvida ämne eller material, som ej här ovan uppräknats, med hänsyn till beredande av skydd mot eldfara må vara likvärdigt med ovan uppräknade ämnen och materialier samt följaktligen

vara att anse såsom eldsäkert eller eldhärdigt, skall frågan härom hänskjutas till prövning och avgörande av tekniska högskolans materialprovvningsanstalt.

4. Dörr anses *brandtrygg*, om den är förfärdigad av hela eller genombrutna järnplåtar med inlägg av annat obrännbart material, eller av järn, beklätt med annat obrännbart material, eller av trä eller annat lämpligt ämne, som omkläts först med asbest och därutanpå med minst 1 millimeter tjocka, falsade järnplåtar, vilka fästas med genomgående nitar eller bultar med mutter, men ej medelst spikar eller träskruvar.

Brandtrygg dörr skall sluta tätt i fals om minst 5 centimeters bredd inom ram av järn eller av samma konstruktion som dörren. Brandtrygg dörrs upphängning skall vara inrättad medelst genomgående nitning eller genom bultar med mutter eller förmedelst inmurade krokar.

- b. **Sovrums läge i byggnad, byggnadstekniska föreskrifter om väggars och taks beskaffenhet samt särskilda bestämmelser om källare, eldfarliga inrättningar m. m.**

§ 7.

I byggnad, varest hotell eller pensionat finnes inrättat, må, såvitt på innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat ankommer, nattläger icke ens tillfälligtvis anordnas å vindskontor eller å eljest oinredd vind.

I hotell eller pensionat, som inrymts i byggnad med ytterväggar helt eller delvis av trä, må såsom sovplats icke användas rum, beläget högre upp än i tredje våningen, bottenvåning men ej källar- eller souterrainvåning därvid medräknad.

Å ort, där byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer icke vunnit tillämpning, må i hotell eller pensionat, även om detsamma inrymts i byggnad med ytterväggar av mera betryggande material, såsom sovplats icke användas rum, beläget högre upp än i föregående stycke sägs, för så vitt ej dels byggnadens alla mellanbottnar äro av åtminstone brandhärdig konstruktion, dels ock alla för byggnadens utrymning avsedda trappor jämte dessas omfattningsväggar äro av brandsäker konstruktion.

§ 8.

Väggar och tak i samtliga inom hotell eller pensionat till sovrum upplåtna lägenheter, i de därstädes anordnade korridorer, i förstugor och i de för byggnadens utrymning avsedda trappor skola till sitt byggnadssätt vara åtminstone brandhårdiga.

Äro de för utrymning avsedda trappor av trä, skola, så framt de ej byggts av ek eller därmed ur brandsäkerhetens synpunkt jämförligt hårt träslag, trapporna på undersidan beklädas med rabbitsputs.

Utrymme under trappa må icke användas, med mindre detsammas väggar, golv och tak äro av åtminstone brandhårdig konstruktion. Där må icke under några förhållanden förvaras lätt antändbara ämnen.

§ 9.

Källare under byggnad, däri hotell- eller pensionatrörelse drives, skall i allmänhet vara försedd med tak av brandsäker konstruktion, dock att, där husets storlek och rörelsens omfattning kunna anses föranleda endast brandhårdig konstruktion, det må ankomma på Kungl. Maj:ts befällningshavande att lämna tillstånd därtill. Om från källare till ovanliggande våning leder trappa, skall denna jämte omfattningsväggar och tak vara av åtminstone brandhårdig konstruktion samt i ena ändan avstängd med brandtrygg, självstängande dörr, dock att, vad angår trappa från i källare inrett kök eller för serveringens behov omedelbart avsett förrådsrum, brandhårdig konstruktion och självstängande dörr ej erfordras, så framt nu nämnda rum äro åtminstone brandhårdigt avskilda från källarens övriga utrymmen och samtliga öppningar i mellanväggarna mellan dessa utrymmen och nu ifrågavarande rum äro försedda med brandtrygga, självstängande dörrar.

Källare bör ej stå i förbindelse med förstuga, korridor eller annat sådant för husets utrymning avsett område. Kan det ej lämpligen undvikas, må förbindelse äga rum med villkor att förbindelseled i fråga om väggar och tak är åtminstone brandhårdig och på ömse håll begränsas medelst dörrar av den i nästföregående stycke beskrivna art, insatta på ett inbördes avstånd av minst 1 meter och så, att de vid öppnandet icke inkräkta på det mellanliggande området.

§ 10.

Hotell eller pensionat må icke inrättas i byggnad, varest finnes fabrik eller annan eldfarlig inrättning, eller varest som eldfarligt ansett

handelsvarulager finnes upplagt. Ej heller må i byggnad, där hotell eller pensionat inrättats, inrymmas inrättning eller varulager, varom nu är sagt, så länge hotell- eller pensionatrörelse inom byggnaden bedrivs.

Lokal för inom byggnaden till äventyrs drivet hantverk skall vara åtminstone brandhärdigt avskild från förstugor, trapphus, korridorer och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymmande.

Är i byggnad, varom nu är fråga, inrymt butiks- eller kontorsrum, som icke tillhör hotellets eller pensionatets drift, skall det vara åtminstone brandhärdigt avskilt från hotell- eller pensionatlokalerna; dess förbindelseleder med sistnämnda lokalers förstugor, trapphus och korridorer skola vara försedda med brandtrygga, självstängande dörrar.

Förvaringsrum för av explosionsmotor drivna fortskaffningsmedel (garage) får icke förekomma i byggnad, som inrymmer hotell eller pensionat, så framt icke Kungl. Maj:ts befallningshavande, efter prövning av omständigheterna, tillåter förvar i byggnaden av det eller de fordon av dylikt slag, som må vara för hotell- eller pensionatrörelsens omedelbara behov erforderliga. Vid beviljandet av sådant tillstånd skola angivas de närmare villkoren därför ävensom uttrycklig föreskrift meddelas, att torr sand med för dess användning nödig skovel jämte så kallad Perkeo-apparat eller därmed jämförligt eldsläckningsredskap skall i förvaringsrummet ständigt vara till hands.

c. Trappor, korridorer och övriga byggnadstekniska anordningar för utrymning.

§ 11.

Hotell eller pensionat skall hava minst två genomgående, av varandra fullt oberoende trappor från högst belägna våningen till nedra botten med därifrån till det fria ledande utgångar, och skola dessa trappor, av vilka den ena må tjäna såsom reservtrappa, så vitt möjligt vara så belägna, att man från varje sovrums anträffar en av nedgångarna åt vardera sidan om rummets utgångsdörr på ett avstånd, som, vad angår den närmaste trappan, icke må överstiga 25 meter.

Därest sådan trappa leder till överbyggd gårds takbjälklag, skall därifrån finnas bekväm, ständigt belyst förbindelse till bottenvåningen och det fria.

På dörren till reservutgång skall vid pass 1,50 meter över golvplanet med bokstäver om 60 millimeters höjd på vit botten i oljefärg inom

fyrkantig högröd ram målas i högröd färg ordet *Reservutgång*. Är dörrens ställning icke vinkelrät mot korridors längdriktning, skall berörda anvisning på nu angivet sätt därjämte målas på skylt, som vid trappnedgången i varje våning skall uppfästas vinkelrätt mot korridors längdriktning.

På dörren till huvudtrappas övre mynning i varje våning skall ock, på sätt nu är sagt, målas ordet *Utgång*.

Spiraltrappa må icke genombryta mer än en mellanbotten och får icke stå i omedelbart sammanhang med korridor eller trapphus.

Varje för byggnadens utrymning avsedd trappa skall på ömse sidor hava en säkert fästad ledstång av metall eller hårt träslag utan fria ändar.

§ 12.

Trappledning och i förbindelse därmed stående hall eller förstuga skall på lämpligt sätt avstängas från dit utmynnande korridorer, vare sig genom insatt skiljeväggsparti med erforderliga dörrar eller medelst i korridorerna inpassade dörrar. Sådan avstängningsanordning skall anbringas så nära trappan som möjligt, men ej på mindre avstånd därifrån än som svarar mot trappans bredd.

Nu nämnda dörrar skola vara självstängande och tätt slutande par-dörrar, antingen så kallade balansdörrar eller ock utåtgående dörrar med anslag mot tröskel av högst 38 millimeter i höjd samt med inåt starkt avfasad kant. De må ej vara försedda med kantreglar utan böra i dess ställe hava en regelanordning, som öppnas vid ett enda grepp genom handtag, anbragt i vertikal ställning på dörrarnas insida å vid pass 1,50 meters höjd från golvet och inrättat på sådant sätt, att handtaget, när dörren är stängd, står riktat uppåt.

§ 13.

I hotell eller pensionat med genomgående trapphus skall i dettas tak eller i därinvid befintligt fönster anbringas utåtgående röklucka eller -luckor med ytinnehåll av tillsammans minst 1 kvadratmeter. Sådan lucka skall vara försedd med passande motvikt, så att densamma genom enkel ledning till trapphusets olika trapp-plan samt nedra botten kan utan svårighet öppnas och stängas.

§ 14.

Hiss-schakts väggar och tak skola vara av åtminstone brandhärdig konstruktion med brandtrygga, självstängande och rökfritt slutande

dörrar eller luckor, dock att hiss må kunna anordnas öppet i trapphus, så avstängt som i § 12 sägs.

Hissmaskineri skall vara uppställt i rum med åtminstone brandhårdiga väggar, golv och tak samt brandtrygg, självstängande dörr.

I avseende på mindre hiss, vars schakt genombryter endast en mellanbotten, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande efter sakkunnig persons eller myndighets hörande meddela erforderliga bestämmelser utan hinder av vad ovan är i allmänhet stadgat.

Trumma för uppvärmning skall vara av åtminstone brandhårdig konstruktion. Trumma för ventilation skall, så framt den genombryter mer än en mellanbotten, vara utförd i åtminstone brandhårdig konstruktion, och bör, därest sådan trumma genomgår översta bjälklaget, densamma även i fortsättningen genom husets yttertak vara brandhårdig.

§ 15.

Samtliga till förstugor, korridorer och trapphus ledande sovrumsdörrar inom hotell eller pensionat skola vara försedda med mekanisk anordning för självstängning samt med låsinrättning, som tillåter dörren att vid sådan självstängning obehindrat och tätt anslå mot karmens fals.

§ 16.

Rum må ej ens tillfälligtvis under någon förevändning användas till sovrums, med mindre det är försett med fönster av den storlek, att en vuxen person kan därigenom utkomma, och i varje fall ej mindre än $1 \times 0,5$ meter.

Är fönster beläget å sådan höjd från golvet, att man icke utan särskild anordning kan använda detsamma såsom nödutgång, skall erforderlig fast trappförbindelse med golvet finnas.

§ 17.

Avsats i korridors golvplan må i allmänhet ej förekomma. Kan till följd av rummens växlande höjd eller annan anledning jämnt plan ej utan synnerlig olägenhet eller kostnad åstadkommas, skall, därest höjdskillnaden icke överstiger 35 centimeter, övergång från det högre till det lägre planet förmedlas genom anbringande av jämnsluttande, fast plan med lutningsförhållande av högst 1:10. I annat fall skola de bågge planen förmedlas genom trappa, som förses med tydligt framträdande ledstänger, och skall platsen städse hållas belyst.

§ 18.

Korridorers, förstugors och trappors fria bredd skall rättas efter det antal personer, som kan tänkas komma att vid eldfara passera desamma, dock att denna bredd, som i fråga om trappor räknas endast intill befintlig ledstång, ej må utan Kungl. Maj:ts befallningshavandes medgivande sättas under 1,2 meter.

§ 19.

Är hotell eller pensionat inrättat i byggnad, där trappor och dessas omfattningsväggar icke äro utförda i brandsäker konstruktion, skola sovrum, belägna högre än i andra våningen, bottenvåning men ej källar- eller souterrainvåning därvid medräknad, förses med nödbalkong, antingen fortlöpande utmed hela våningen eller anbragt gruppvis för vissa rum eller för vart enskilt rum.

Beträffande hotell eller pensionat på landet å ort, där byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer icke tillämpas, skall, ändå att trappor och dessas omfattningsväggar äro utförda i brandsäker konstruktion, på Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning ankomma, huruvida nödbalkonger skola, på sätt ovan är sagt, anordnas utanför de sovrum, vilka äro belägna högre än i andra våningen, bottenvåning men ej källar- eller souterrainvåning därvid medräknad.

Därest byggnad, inrymmande hotell eller pensionat, är uppförd med överbyggd gård, eller gården icke äger inkörsport av tillräcklig storlek, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande, vare sig byggnaden är belägen i stad eller på landet, om så prövas nödigt, likaledes föreskriva, att nödbalkonger skola anbringas framför övervåningar, som vetta åt gårdssida.

Nödbalkong, som bör hava fri gångbana av minst 50 centimeters bredd och skyddsvärn om minst 80 centimeters höjd, skall vara utrustad med fastsittande stegförbindelse till nedanför varande nödbalkong eller till marken, skolande, i händelse balkong är gemensam för flera än två rum, minst två särskilda sådana stegförbindelser anordnas med lämpligt avstånd sins emellan. Balkongstege får ej anbringas framför nedanom varande fönsters öppning.

Stegförbindelsen bör om möjligt anordnas så, att nedstigandet kan äga rum mellan denna och väggen.

§ 20.

Förstugor, korridorer, trappor, nödbalkonger m. m., som komma till bruk vid byggnads utrymning, må icke efter mörkrets inbrott vara belamrade med reseffekter eller andra hindrande föremål.

Skjutdörrar få icke anbringas i korridorer eller liknande passager. Roterande svängdörrar må i hotell eller pensionat förekomma allenast med det förbehåll, att i närheten finnes ännu en städse användbar utgång. Sådana svängdörrar skola kunna lätt sammanslås eller vara så inrättade, att deras vingar vid en plötslig tillströmning av människor automatiskt hopfällas.

Dörrförhängen i hallar, korridorer och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymmande, skola vara lätt rörliga förmedelst uppfästning i stora ringar på glidstång. De få icke nå golvplanet och må ej upphängas så, att de dölja de anslag och anvisningar, som i denna stadga föreskrivas.

d. Uppvärmning.

§ 21.

I hotell eller pensionat skola skorstenar och eldstäder med därtill hörande rör och pipor på mot eldfara betryggande sätt skiljas från trävirke, och må invid rör och pipor lätt antändbara föremål icke anhopas. Eldstad må icke inrättas annorstädes än omedelbart invid murad rökkanal, och skall kamin vara uppställd å stadig plåt, vilken bör anordnas med uppvikt, 5 centimeter hög kant och vara framspringande framför eldstadsluckan så mycket, att möjligen utfallande bränsle där uppfångas. Kamin, som anbragts i korridor eller å annat ställe, som vid byggnadens utrymmande passeras, skall omgivas av metallräcke av den styrka och fasthet, att det lämnar nödigt skydd mot fara för kaminens omkullstötning.

Vid eldning i kakelugn skall framför eldstadsöppningen finnas anbragt ett hela öppningen täckande, finmaskigt skyddsgaller, och skall golvet nedanför eldstaden vara belagt med brandsäkert skydd, som ej må täckas med matta eller belamras med lätt antändbara föremål. Sådana må ej heller uppställas nära eldstadsöppningen och i varje fall ej närmare densamma än 1 meter.

Kakelugnsinsats med utbyggt bränslemagasin må i hotell eller pensionat icke användas.

Kok- eller värmeapparat, både fast och flyttbar, skall vid begagnandet vara uppställd på särskilt anordnat obrännbart underlag och på tillräckligt avstånd från brännbara föremål.

Därest eldfarliga oljor eller denaturerad sprit förvaras inom byggnaden, skola för sådant ändamål användas täta, väl tillslutna, av metall förfärdigade kärl.

Åstadkommes rummens uppvärmning genom ledning från värme-central, skola pannrum och bränsleförråd anordnas i åtminstone brandhårdigt skyddade rum.

e. Sotning.

§ 22.

I stad, köping och eljest å plats, där brandstadgan för rikets städer vunnit tillämpning, gälle beträffande sotning vad i brandstadgan och vederbörande brandordning är föreskrivet.

På landet å ort, där berörda stadga icke tillämpas, skola till efterrättelse för innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat gälla följande bestämmelser.

Sotning skall genom yrkesbildad skorstensfejare på föranstaltande av innehavaren eller föreståndaren verkställas

för rökgång från spisel minst en gång var annan månad,

» » » annan eldstad minst en gång om året.

Under sotning av rökgång från eldstad inbegripes sotning och rengöring av själva eldstaden, och skola vid sotning av rökgångar dit ledande, till kamin eller järnspisel hörande plåtrör samtidigt av skorstensfejare löstagas, rensas och därefter iordningställas ävensom befintliga rökhuvar befrias från sot.

Vid sotning undersöke skorstensfejaren noga, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten eller dylikt finnes felaktighet, som kan innebära eldfara, och åligger det skorstensfejaren i sådant fall att genast därom underrätta innehavaren av eller föreståndaren för hotellet eller pensionatet samt om felets beskaffenhet göra anteckning i den liggare, varom i § 31 stadgas, och där i varje fall skall anmärkas, att sotning verkställts.

Felaktighet, varom nu är sagt, skall genom innehavarens eller föreståndarens försorg utan dröjsmål avhjälpas.

f. Belysning.

§ 23.

Till belysning må inom hotell eller pensionat icke användas eldfarliga oljor av första klass, ej heller sprit.

Förutom elektrisk belysning och gasbelysning må i sovrums användas endast hänglampor för olja samt stearinbelysning.

Hänglampor skola uppfästas säkert och brännbara föremål hållas därifrån avlägsna ovantill minst 1 meter och undertill samt vid sidan

minst 25 centimeter. Över hänglampa bör finnas värmefångare av obrännbart material av vid pass 10 centimeter i tvärmått.

Anläggning för genererande av gas må icke finnas inom byggnad, inrymmande hotell eller pensionat, ej heller må accumulator för gas där förvaras.

Gasmätare får ej uppställas under trappa. Rörliga gasarmar må ej användas.

§ 24.

När mörker inträtt, skall inom hotell och pensionat i förstugor, korridorer, trappor och övriga områden, som tjäna till byggnadens utrymmande, finnas i osärgat glas tänd nödbelysning av en ljusstyrka, som i varje nödlampa ej må understiga $\frac{3}{4}$ normalljus (motsvarande ett så kallat teaterljus), och skola dessa lampor, så vitt möjligt, anbringas så, att, sedan nödbelysningen vid mörkrets inträde tänts, man kan från en lampa se ljuset från en annan åt vardera sidan. Å vägg, där vitt nödljus anbringas, skall vid pass 1,50 meter över golvplanet på vit botten i oljefärg inom fyrkantig högröd ram målas likaledes i högröd färg ordet *Utgång (Reservutgång)*, och därunder en pil med spetsen i riktning mot utgången. Leder åt ömse håll utgång, målas inom inramningen ordet *Utgångar (Utgång- Reservutgång, Reservutgångar)*, och därunder på samma linje två pilar, vända med spetsarna från varandra. Anslagskylten bör hålla minst 400 millimeter i längd och minst 300 millimeter i bredd (höjd), bokstavsskriften 30 millimeter i höjd, pilen (pilarna) 150 (300) millimeter i längd samt ramen 20 millimeter i bredd; skolande ramen anbringas så, att dess ytterkant kommer på 20 millimeters avstånd från den vita botten kanter.

Omedelbart invid trappnedgång skall vid mörker städse lysa nödljus i rött genomfärgat glas, som tillåter ljus av $\frac{3}{4}$ normalljusstyrka att under vanliga förhållanden synas på ett avstånd av 20 meter. Å vägg, där rött nödljus anbringas, skall vid pass 1,50 meter över golvplanet på vitt, i oljefärg utfört fyrkantigt bottenplan av 15×15 centimeters storlek målas i högröd oljefärg en cirkelformig yta av 6 centimeter i diameter, vilken på ett avstånd av 1 centimeter från periferien omgives av en likaledes i högröd oljefärg målade koncentrisk ring av 1 centimeter i bredd.

För nödbelysning må användas endast stearinljus, rovoljelampor eller elektrisk belysning, härflytande ur annan stam än övrig elektrisk belysning, och skall, där elektrisk nödbelysning brukas, reservanordning inrättas, som tillåter belysning även i det fall, att avbrott i den normala strömtillförseln av någon anledning uppkommer.

g. Alarmanordning och säkerhetsåtgärder i övrigt.**§ 25.**

För eldfaras samtidiga tillkännagivande inom alla delar av hotell eller pensionat skall finnas anordning för klämtning å så kallad enslagsklocka av erforderlig ljudstyrka och med en klang, som skarpt skiljer sig från all annan i byggnaden befintlig signalanordning. Sådan klocka anbringas å varje ställe, där det för ändamålet kräves.

Erfordras flera klockor, skola de vara inbördes förenade genom ledning, så att alla klockorna kunna samtidigt igångsättas. Är alarmanordningen elektrisk, skola de kontakter, förmedelst vilka alarmering framkallas, vara så konstruerade, att klockorna, sedan kontakten tillslagits, oavbrutet signalera, till dess kontakten åter frånslås. Dessa kontakter skola vara så skyddade, att missbruk förebygges, utan att deras skyndsamma användande vid förefallande behov hindras.

§ 26.

Inom hotell eller pensionat skall i varje våning å plats i omedelbar närhet av en var utav de för utrymning avsedda utgångar eller trappnedgångar finnas en ständigt brukbar, vattenfylld assurancespruta om minst 25 liters rymd, försedd med lock.

§ 27.

På den i § 26 angivna plats skall uppställas jämväl övrig till omedelbart bruk i första hand föreskriven eldsläckningsmateriel ävensom anbringas ledning till alarmanordning och till röklucka, och skall genom på väggen målat anslag utmärkas, för vilka anordningar och redskap plats där är bestämd.

§ 28.

Inom hotell eller pensionat, där utrymningstrapporna med omfattningsväggar icke äro brandsäkra, skall i varje sovrums, så framt det är beläget högre än i bottenvåningen och antingen saknar nödbalkong eller i förhållande till trappnedgångarna icke har det läge, som i § 11 första stycket förutsättes, ständigt finnas upphängd och färdig till användning

en livräddningslina, försedd med bromsinrättning och livbälten, allt av lämplig konstruktion, Kungl. Maj:ts befallningshavande likväl obetaget att, där med hänsyn till byggnadssättet så prövas nödigt, föreskriva anbringande av livräddningslina jämväl i rum, som i förhållande till trappnedgångarna har det läge, som i § 11 första stycket förutsättes.

§ 29.

Genom av Kungl. Maj:ts befallningshavande utfärdat tryckt anslag, avfattat på svenska och, i den mån så prövas nödigt, även på tyska, franska och engelska språken, vilket anslag anslås i varje resanderum, skall gäst anmanas att vid inflyttningen utan dröjsmål förskaffa sig säker kännedom om de inom hotellet eller pensionatet befintliga trappnedgångar och andra anordningar för byggnadens utrymmande vid eldfara.

Likaledes skola genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg i enlighet med vid denna stadga fogat formulär tryckas ordningsföreskrifter rörande försiktighetsmått vid hanterande av eld och eldfarliga ämnen m. m., vilka föreskrifter skola genom vederbörande polismyndighets försorg i erforderligt antal exemplar tillhandahållas innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat med förståndigande att emot skriftligt erkännande utdela dem till varje inom hotellet eller pensionatet anställd person vid befattningens tillträde.

h. Tillsyn å säkerhetsanordningar.

§ 30.

Hotell och pensionat skola minst två gånger årligen på förut ej tillkännagiven tid besiktigas av polismyndigheten i orten till utrönande, huruvida de i eller enligt denna avdelning meddelade föreskrifter äro i behörig ordning iakttagna. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas åt det skick, vari dörrars mekaniska stängningsanordning, alarmanordning, inom byggnaden använd nödbelysning och eldsläckningsmateriel samt livräddningslinor befinna sig. Där så prövas nödigt, må polismyndigheten vid dylik besiktning anlita biträde av sakkunnig person.

Ersättning för resa, om sådan för besiktningen erfordras, utgår med belopp, som bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande, och betalas av hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare, vilken jämväl har att enligt samma myndighets bestämmande gälda gottgörelse, där sådan kommer i fråga, för biträde av sakkunnig, varom nyss är sagt.

Särskild besiktning å elektriska ljus-, kraft- och alarmledningar med tillhörande anordningar inom hotell och pensionat skall på innehavarens eller föreståndarens föranstaltande en gång vart år verkställas av sakkunnig, opartisk person, och skall intyg anskaffas såväl om den verkställda besiktningen som därom, att anmärkta bristfälligheter avhjälppts inom åtta dagar efter besiktningen.

Om besiktningens verkställande och vad därvid anmärkts har förrättningsman att göra anteckning uti den i § 31 föreskrivna liggare.

§ 31.

1. Inom hotell och pensionat skall enligt vid denna stadga fogat formulär föras en av Kungl. Maj:ts befallningshavande anskaffad liggare för anteckning om de i §§ 22 och 30 föreskrivna sotningar och besiktningar.

Denna liggare, som skall hållas för en var tillgänglig, skall genom polismyndighetens i orten försorg en gång årligen uppvisas för Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därom tecknar bevis i liggaren.

2. Anmälan angående försummad efterlevnad av de säkerhetsföreskrifter, som i eller enligt denna avdelning äro givna för hotell och pensionat, må göras hos Kungl. Maj:ts befallningshavande och skola därvid uppgivas de skäl och bevis, som för styrkande av anmälan befogenhet må förefinnas, ävensom anmälares namn, titel eller yrke samt postadress.

i. Om vissa undantag från i denna avdelning meddelade bestämmelser.

§ 32.

Vad här ovan i § 8 första och andra stycket, § 9, § 10 andra och tredje styckena, samt §§ 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 24, 25 och 27 stadgas skall icke äga tillämpning å hotell eller pensionat, som är avsett att samtidigt härbergera högst femton gäster och innehåller högst åtta därför avsedda rum samt är inrymt antingen i byggnad om högst två våningar, bottenvåning men ej källar- eller souterrainvåning därvid medräknad, eller, där byggnaden är uppförd i mera än två våningar, i allenast de två lägsta våningarna eller delar därav. I fråga om hotell eller pensionat, varom nu är sagt, har Kungl. Maj:ts befallningshavande att, oberoende av förenämnda stadganden, med ledning av förslag, varom i § 2 mom. 2 förmåles, föreskriva vidtagande av de åtgärder, som till skydd mot eldfara kunna anses erforderliga.

§ 33.

Där i något fall byggnads belägenhet eller beskaffenhet, de för innevarande personers skydd mot eldfara vidtagna anstalter, organisationen av brandväsendet på platsen eller andra särskilda omständigheter må anses föranleda, att i fråga om hotell eller pensionat jämkning i ett eller annat avseende prövas skäligen kunna medgivas beträffande i denna avdelning meddelade bestämmelser, utan att därigenom möjligheten till räddning av människoliv vid eldfara avsevärt äventyras, må Kungl. Maj:ts befälningshavande på särskild därom gjord framställning, efter sakkunnig persons eller myndighets hörande, i sammanhang med meddelande av tillstånd till rörelsens drivande eller sedermera bevilja sådan jämkning.

Avdelning III.**Om kontroll över resande.**

§ 34.

Då resande anlant till hotell eller pensionat, skall innehavaren eller föreståndaren omedelbart avfordra honom uppgift om fullständigt namn, yrke eller titel samt födelseort och hemort. Är den resande utlänning, skall uppgift om hans nationalitet och födelseort samt den ort inom eller utom riket, varest han senast uppehållit sig, jämväl avfordras honom. Innan utlänning avreser från hotell eller pensionat, skall innehavaren eller föreståndaren tillika avfordra honom uppgift om den ort, till vilken han närmast ämnar begiva sig.

De uppgifter, om vilka nu är sagt, skola av den resande med tydlig handstil inskrivas i en därför avsedd liggare. I denna liggare skall hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare jämväl anteckna dagen för den resandes ankomst och avresa. Användas å hotell eller pensionat för nu omförmälda ändamål på en gång flera liggare, skola dessa numreras samt uppgift om antalet ingivas till närmaste polismyndighet.

Liggare, varom nu är sagt, skall föras med noggrannhet och omsorgsfullt förvaras. Sådan liggare skall på anfordran hållas tillgänglig för närmaste polismyndighet och skall, därest rörelsen upphör, till polismyndigheten överlämnas.

§ 35.

Inom tolv timmar efter resandes ankomst till hotell eller pensionat skall genom innehavarens eller föreståndarens försorg skriftlig anmälan

därom, upptagande de av den resande om sig lämnade uppgifter, ingivas eller insändas till närmaste polismyndighet. Anmälan om utlänningsavresa från hotell eller pensionat jämte uppgift om den ort, dit han uppgivit sig närmast avresa, skall av innehavaren eller föreståndaren ingivas eller insändas till polismyndigheten om möjligt så tidigt, att nämnda anmälan kommer denna myndighet till handa inom tolv timmar efter det den resande lämnat hotellet eller pensionatet.

§ 36.

Vägrar resande att om sig lämna uppgifter i enlighet med ovan givna bestämmelser, eller finnes anledning antaga, att av resande om sig lämnade uppgifter icke äro med verkliga förhållandet överensstämmande, vare innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat pliktig att ofördröjligen därom göra anmälan hos närmaste polismyndighet.

§ 37.

Formulär till blanketter för liggare, varom i § 34 förmåles, samt till de i § 35 föreskrivna anmälningar finnas fogade vid denna stadga. Sådana blanketter skola hos vederbörande polismyndigheter utan avgift tillhandahållas.

Avdelning IV.

Allmänna bestämmelser.

§ 38.

Driver någon hotell- eller pensionatrörelse utan att hava därtill erhållit behörigt tillstånd, där sådant enligt denna stadga erfordras, straffes med böter från och med 50 till och med 500 kronor.

Uraktlåtes anmälan, varom i § 4 sägs, vare straffet böter högst 200 kronor.

§ 39.

Den, som utan att därtill hava erhållit behörigt medgivande, flyttar av honom med vederbörligt tillstånd bedriven hotell- eller pensionatrörelse till annan lägenhet, straffes med böter högst 200 kronor.

§ 40.

1. Upplåtes inom hotell eller pensionat till resande eller annan mot eller utan betalning rum eller nattläger i strid mot bestämmelserna i §§ 7 och 16 här ovan,

eller hållas ej de i § 8 sista stycket och § 20 första stycket avsedda utrymmen fria, på sätt där är stadgat, eller förvaras lätt antändbart ämne å plats, där förvaring av sådant ämne enligt § 8 är förbjuden,

eller iakttages ej vad i § 21, § 22 tredje och femte stycket samt §§ 23 och 24 här ovan är föreskrivet,

eller varda föreskrivna brand- eller livräddningsredskap eller mekaniska anordningar för dörrars självstängning eller för alarmering icke vidmakthållna eller därutinnan anmärkta brister icke avhjälpna inom åtta dagar från det tillsägelse därom givits av vederbörande besiktningsman eller polismyndighet,

straffes innehavaren eller föreståndaren med böter högst 500 kronor.

2. Därest det på grund av åtagande eller annorledes ankommer på ägare av fastighet, vari hotell eller pensionat är inrymt, att helt eller delvis ansvara för iakttagandet av i mom. 1 tredje stycket avsedda föreskrifter eller vidmakthållandet eller reparerandet av förberörda redskap samt stängnings- och alarmeringsanordningar, skall fastighetsägaren vid försummelse härutinnan vara underkastad det ansvar, som eljest enligt mom. 1 är stadgat för hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare.

§ 41.

Uraktlåter innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat att fullgöra skyldighet, som enligt avdelning III i denna stadga åligger honom, straffes med böter högst 200 kronor.

§ 42.

Resande, som vid meddelande av uppgift, varom i avdelning III i denna stadga sägs, mot bättre vetande lämnar oriktig sådan uppgift, straffes, där ej jämlikt allmän lag eller särskild författning eljest ansvar därå följer, med böter högst 500 kronor.

§ 43.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som omförmäles i denna stadga, fortsätter samma förseelse, skall, när han

varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 44.

Förseelse, som här ovan omförmäles, åtalas av allmän åklagare, i stad hos polisdomstol, därest särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, där sådan icke finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol.

§ 45.

Av böter, som enligt denna stadga ådömas, tillfaller hälften kronan och hälften åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 46.

Har innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, däri rörelse drives på grund av tillstånd, varom i § 2 sägs, blivit upprepade gånger fälld till ansvar för förseelse mot de i eller enligt denna stadga meddelade bestämmelser eller visar han grov vårdslöshet i efterkommandet av vad enligt denna stadga eller på grund av densamma utfärdade föreskrifter är till skydd för människoliv emot eldfara föreskrivet eller finnes han eljest icke lämplig att vidare förestå rörelsen, må han kunna av Kungl. Maj:ts befallningshavande skiljas från rörelsens fortsatta utövande.

Den, som i enlighet med vad i § 4 sägs utövar hotell- eller pensionatrörelse i byggnad eller lägenhet, som i sistnämnda paragraf avses, kan, där sådant för upprätthållande av allmän ordning, säkerhet eller sedlighet synes nödigt, efter anmälan av vederbörande polismyndighet av Kungl. Maj:ts befallningshavande vid vite förbjudas att vidare utöva rörelse, varom nu är sagt.

§ 47.

Klagan över Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut, varigenom ansökan om tillstånd till utövande av hotell- eller pensionatrörelse avslägs, eller varigenom innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat skilts från rörelsens fortsatta utövande eller jämlikt § 46 andra stycket förbjudits vidare utöva sin rörelse, må föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka skola ingivas till civildepartementet inom tid, som för fullföljande av besvär i ekonomi- och politimål är stadgat.

Över föreläggande eller förbud, varom i § 5 sägs, må klagan icke föras.

§ 48.

Med polismyndighet avses i denna författning å landet kronofogde och länsman samt i stad magistrat eller stadsstyrelse, poliskammare, polismästare eller stadsfiskal, så ock, såvitt angår föreskrifterna i avdelning III här ovan, i stad chef för detektiv polisavdelning och, beträffande såväl land som stad, annan myndighet eller person, vilken av Kungl. Maj:ts befallningshavande särskilt förordnats att mottaga anmälningar, varom i nämnda avdelning stadgas.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1918.

Innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat, vilket redan då är i drift och ej är sådant, som i § 4 avses, åligger, så framt han vill fortsätta rörelsen, att ofördröjligen och senast inom 30 dagar därefter göra ansökning enligt § 2 mom. 1, därvid han jämväl har att förete de under a) och d) i nämnda mom. omförmälda intyg.

Sedermera har han, under samma förutsättning, att hos Kungl. Maj:ts befallningshavande styrka:

dels inom utgången av år 1918, att han, i den mån sådant jämlikt denna stadga honom åligger, infört de anordningar, varom stadgas i §§ 15, 17 samt 23—28,

dels ock inom utgången av år 1922, med företeende av de i § 2 mom. 1 b) och c) föreskrivna handlingar, att hotellet eller pensionatet är i allt övrigt inrättat enligt de i eller enligt denna stadga meddelade bestämmelser.

Den, som då denna stadga träder i kraft driver däri avsedd rörelse i byggnad eller lägenhet, varom förmäles i § 4, har att ofördröjligen och senast inom 30 dagar därefter hos närmaste polismyndighet göra anmälan om rörelsens utövande vid ansvar för uraktlåtenhet härutinnan som i § 38 andra stycket sägs.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Den 31 december 1915 erhöj jag Kungl. Maj:ts bemyndigande att genom tillkallade sakkunniga personer låta utreda frågan om behöfliga brandskyddsföreskrifter för byggnader och lägenheter, använda såsom offentliga samlingslokaler eller för drivande av hotell- eller pensionat-rörelse eller dylikt. Med anledning härav tillkallade jag numera t. f. landshövdingen Herman Uddén, brandkaptenen Carl Gustaf Borgenstierna, förste inspektören i brandförsäkringsaktiebolaget Skandia Karl Thorngren och hotelldirektören K. N. Wallin att såsom sakkunniga inom departementet biträda vid berörda utredning. De sakkunniga, vilkas arbeten ledas av t. f. landshövdingen Uddén såsom ordförande, hava med skrivelse den 31 augusti 1916 såsom första resultat av dessa arbeten överlämnat ett förslag till stadga om hotell och pensionat. Innehållet av detta förslag torde jag i det följande få närmare beröra.

Vidare har chefen för generalstaben i skrivelse till chefen för lantförsvarsdepartementet hemställt om åtgärders vidtagande för åstadkommande av lagstiftning angående villkor för utövande av hotellrörelse och därmed likartad verksamhet, vilken lagstiftning tillika enligt generalstabschefens åsikt borde innehålla föreskrifter om skyldighet för resande, särskilt utlänningar, att om sig lämna vissa uppgifter att tillställas polismyndigheterna. Generalstabschefen har härvid framhållit huvudsakligen, att noggrann kontroll över resande och särskilt över inom riket sig uppehållande utlänningar vore en nödvändig förutsättning för att vederbörande myndigheter skulle kunna erhålla kännedom om förekomsten av misstänkta element bland de resande samt verksamt motarbeta och förekomma förräderi-, spioneri- och andra för rikets säkerhet vådliga brott, att en sådan kontroll vore möjlig allenast genom samverkan mellan myndigheterna och de personer, vilka tillhandahålle bostad åt resande, speciellt hotellvärdarna, samt att ett dylikt samarbete kunde åstadkommas endast under förutsättning, att för utövandet av hotell- och därmed likartad rörelse komme att erfordras myndighets tillstånd, vilket då naturligen icke borde meddelas personer, som kunde anses sakna vilja eller förmåga att med myndigheterna samverka för nyss angivna ändamål. Generalstabschefen har tillika framhållit, att genom den av honom ifrågasatta lagstiftningen jämväl allmän ordning, säkerhet och sedlighet syntes komma att främjas. Chefen för lantförsvarsdepartementet har till mig överlämnat generalstabschefens berörda skrivelse för den åtgärd, vartill densamma kunde anses böra föranleda.

Till följd av från civildepartementet utfärdat cirkulär hava överståthållarämbetet ävensom Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen avgivit underdåniga utlåtanden såväl över det av de sakkunniga upprättade förslaget till stadga om hotell och pensionat som ock över generalstabschefens förenämnda framställning. Kungl. Maj:ts befallningshavande hava därvid tillika överlämnat yttranden från polismyndigheter på landsbygden och i städerna ävensom, så vitt angår de sakkunnigas förslag, från byggnads- och brandnämnder samt ledare av brandväsendet å orter med ordnat brandväsende. Föreståndaren för tekniska högskolans materialprovningsanstalt ävensom av svenska teknologföreningens styrelse tillsatta kommitterade hava avgivit infordrade utlåtanden över viss del av de sakkunnigas förslag. Ägare eller innehavare av hotell och pensionat i riket hava även erhållit tillfälle att yttra sig över de sakkunnigas berörda stadgeförslag, av vilket tillfälle de emellertid begagnat sig i synnerligen ringa utsträckning. Däremot har nämnda stadgeförslag föranlett styrelsen för Sveriges centrala hotell- och restaurangförening ävensom

styrelsen för föreningen Stockholms pensioner och inackorderingshem att till mig ingiva var sin skrift i ämnet.

Att en reglering av hotell- och pensionatrörelsen genom lagstiftning är i hög grad av behovet påkallad synes mig icke vara tvivel underkastat.

Beträffande till en början önskvärdheten av brandskyddsföreskrifter för de lokaler, i vilka dylik rörelse utövas, torde jag kunna inskränka mig till att hänvisa till mitt yttrande i detta ämne till statsrådsprotokollet den 31 december 1915, vilket yttrande jämväl återfinnes i inledningen till de av de sakkunniga vid deras berörda förslag fogade motiven. Jag vill emellertid här endast anmärka, att behövligheten av dylika föreskrifter bekräftats av erfarenheterna från vissa under senare tid inträffade hotelleldsvådor, samt att behovet av lagstiftning i ämnet icke ifrågasatts av någon bland de i ärendet hörda myndigheter eller korporationer.

Vad härefter vidkommer de av chefen för generalstaben i hans öförmälda skrivelse framhållna synpunkter, skulle givetvis ett stadgande, varigenom rätten att utöva hotell- eller pensionatrörelse göres beroende av tillstånd från myndighets sida, innebära en väsentlig inskränkning i den näringsfrihet, som för närvarande råder på detta område. Å andra sidan må framhållas, att avsikten med ett sådant stadgande ju icke är att på något sätt lägga hinder i vägen för välfrejdade och laglydiga personer att genom idkande av dylik rörelse söka sin utkomst, utan allenast att från sådan rörelses utövande avstänga personer, vilkas drivande av hotell- eller pensionatrörelse på goda skäl kan sägas utgöra en fara för allmän ordning, säkerhet och sedlighet. I likhet med chefen för generalstaben hyser jag den bestämda uppfattning, att en verksam kontroll över resande icke kan komma till stånd, därest icke myndigheterna äga möjlighet att förhindra personer av sistnämnda slag från drivande av rörelse, varom nu är fråga. Att en dylik kontroll, särskilt över utlänningar i riket, bliver genomförd, är enligt min mening ett statsintresse av stor vikt. Även de sakkunniga hava vid utarbetandet av sitt stadgeföreslag kommit till den övertygelse, att ett bland de främsta villkoren för ledandet av hotell- och pensionatrörelsen i rätt riktning är, att dess utövande icke står öppet för vem som helst, varför de i förslaget också upptagit ett stadgande om koncession såsom villkor för drivande av dylik rörelse. Med hänsyn till nu berörda förhållanden har jag kommit till den uppfattning, att en inskränkning av näringsfriheten på förevarande område är av behovet påkallad och kommer att medföra

avsevärda fördelar, under det att för lojala näringsidkare några olägenheter därav näppeligen torde behöva befaras. Jag ber ock att i detta sammanhang få meddela, att de av chefen för generalstaben och de sakkunniga i nu angivna hänseende framhållna synpunkter tillvunnit sig så gott som enhälligt anslutning från Kungl. Maj:ts befallningshavandes samt underordnade polismyndigheters sida.

Det synes emellertid icke nödvändigt eller ens lämpligt att utan någon som helst inskränkning införa koncessionstvång för rörelse, varom nu är sagt. Där dylik rörelse drives i byggnad eller lägenhet, innehållande endast ett fåtal för gästers härbärgerande avsedda rum, synes man utan olägenhet kunna åtnöjas med ett stadgande, att anmälan om rörelsens idkande skall göras hos närmaste polismyndighet, innan verksamheten börjas. För en dylik anordning talar jämväl den omständigheten att, på sätt jag i annat sammanhang får tillfälle att närmare omnämna, dessa smålägenheter äro avsedda att undantagas från de i förslaget intagna brandskyddsföreskrifter, varför den undersökning av för hotell- eller pensionatrörelse avsedd lägenhet, som i samband med koncessionsförfarandet enligt § 2 i förslaget är föreskriven, för ifrågavarande smålägenheter icke synes erforderlig. Genom föreskrift om anmälan hos polismyndighet före verksamhetens början torde man i fråga om uti omförmälda smålägenheter bedriven rörelse hava vunnit nödig garanti för att den kontroll, som i olika avseenden må finnas beträffande dylik rörelse erforderlig, verkligen kommer till stånd. I § 4 i föreliggande förslag hava intagits stadganden i nu antydd riktning. De byggnader eller lägenheter, i avseende å vilka nämnda stadganden äro avsedda att tillämpas, hava ansetts lämpligen kunna utgöras av sådana, vilka innehålla högst fyra för gästers härbärgerande avsedda rum. För undvikande av missförstånd har ansetts böra uttryckligen framhållas, att ifrågavarande paragraf icke har avseende å sådana smålägenheter, vilka allenast utgöra en del av hotell eller pensionat av större omfattning.

Om det, på sätt jag håller före, kan anses klart, att hotell- och pensionatrörelsen bör göras till föremål för reglering genom lagstiftning samt att därvid såväl de intressen, som varit bestämmande för de inom departementet tillkallade sakkunnigas arbeten, så vitt desamma hittills förts till slut, som ock de synpunkter, vilka legat till grund för generalstabschefens förenämnda framställning, böra vinna avseende, har man att träffa avgörande om den form, i vilken denna lagstiftning bör framträda.

Att de brandskyddsföreskrifter, om vilka i en dylik lagstiftning bliver fråga, icke kunna tänkas upptagna i en reviderad byggnads- eller brandstadga, har jag framhållit i mitt anförande till statsrådsprotokollet

den 31 december 1915. Någon annan författning, i vilken dylika föreskrifter lämpligen kunna inarbetas, torde ej heller förefinnas, varav lärers följa, att dessa bestämmelser böra upptagas i en särskild stadga.

De föreskrifter, vilka för tillgodoseende av de i generalstabschefens skrivelse framhållna synpunkter synas böra komma till stånd, kunna enligt min mening icke heller lämpligen intagas i någon redan befintlig författning. Vål har från några håll ifrågasatts, huruvida icke bestämmelserna om tillstånd från myndighet såsom villkor för rätt att driva hotell- eller pensionatrörelse samt om de kvalifikationer, vilka för erhållande av sådant tillstånd vore erforderliga, lämpligen borde erhålla plats i nådiga förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864. Jag kan emellertid icke ansluta mig till denna mening. Det vill nämligen synas, som om dessa bestämmelser hava sin naturliga plats tillsammans med övriga föreskrifter om hotell- och pensionatrörelse. Med hänsyn till nu anförda förhållanden har jag tagit i övervägande, huruvida ej för vinnande av överskådlighet och enhet i framställningen de bestämmelser, varom i det föregående varit fråga, lämpligen böra sammanställas i en gemensam stadga angående hotell- och pensionatrörelse. I fråga härom erinrar jag, att, såsom jag redan nämnt, de sakkunniga i sitt förslag till stadga upptagit en bestämmelse, varigenom rätten att utöva hotell- eller pensionatrörelse göres beroende av tillstånd från offentlig myndighet, samt sålunda i nämnda förslag tillgodosett ett av generalstabschefen framhållet önskemål. Vidare kan anmärkas, att såväl de sakkunnigas förslag till brandskydds föreskrifter som generalstabschefens i förenämnda skrivelse framförda önskemål enligt min mening med nödvändighet för sitt praktiska genomförande kräva, att en tillfredsställande definition å begreppet hotell- och pensionatrörelse i lagstiftningen kommer till stånd. Det har därför synt mig, som om ur lagstiftningsteknisk synpunkt betänkligheter knappast borde möta mot en i underavdelningar uppdelad stadga, vari dels fastställes vad med hotell- eller pensionatrörelse förstås samt under vilka villkor sådan rörelse må utövas, dels vidare meddelas lämpliga föreskrifter i syfte att bereda skydd mot eldfara beträffande de lokaler, som äro avsedda för drivande av dylik rörelse, samt möjliggöra erforderlig kontroll över de personer, som i dessa lokaler mottagas till härbärgerande, dels ock slutligen upptagas behövligen allmänna föreskrifter, ansvarsbestämmelser m. m. Förslag till en dylik stadga har inom civildepartementet utarbetats, därvid i fråga om brandskydds föreskrifter de sakkunnigas förslag i allt väsentligt lagts till grund för de i stadgeförslaget upptagna bestämmelser. Benämningen å författningen i fråga har ansetts böra bliva stadga angående hotell- och pensionatrörelse.

Jag övergår nu till behandlingen av de särskilda paragraferna i nämnda inom civildepartementet utarbetade författningsförslag, därvid jag, i den mån dessa reglera av de sakkunniga behandlade frågor, får tillfälle att angiva de avvikelser, som av mig ansetts böra göras från de sakkunnigas förslag, till vilket jag för motsvarande delar av den följande framställningen hänvisar.

§ 1.

De sakkunniga hava uti § 1 i sitt förslag lämnat definition på begreppen hotell och pensionat. Mot denna definition har från ett stort antal av de i ärendet hörda myndigheterna riktats den anmärkning, att det syntes oegentligt, att en byggnads eller lägenhets egenskap av hotell eller pensionat och därav följande inordnande under stadgeförslagets föreskrifter i allmänhet i första hand gjorts beroende av den omständighet, att vederbörande innehavare av eller föreståndare för rörelsen själv tilldelat byggnaden eller lägenheten sådan benämning. Där så ej vore fallet, erfordrades i regel från myndighets sida ett särskilt förfarande för att bringa byggnaden eller lägenheten in under stadgans föreskrifter. Detta syntes innebära en mindre lämplig metod att lösa frågan om stadgans tillämpningsområde.

Den kritik, som sålunda förekommit, synes mig icke sakna fog. Avgörande för frågan, huruvida en byggnad eller lägenhet är att hänföra till hotell eller pensionat eller icke, lär väl böra vara beskaffenheten av den rörelse, som i byggnaden eller lägenheten drives. Det synes därför ändamålsenligast att först söka definiera begreppet hotell- eller pensionatrörelse, varefter bestämmandet av begreppen hotell och pensionat icke lär erbjuda någon svårighet. Att fastslå en dylik definition torde jämväl, såsom jag redan framhållit, vara nödvändigt, och detta bland annat av det skäl, att man därförutan svårigen lär kunna meddela tillfredsställande föreskrifter rörande tillstånd till drivande av rörelse, varom nu är fråga.

Att i förevarande avseende skilja emellan hotellrörelse, å ena, och pensionatrörelse, å andra sidan, synes mig emellertid icke erforderligt och skulle för övrigt möta avsevärda svårigheter. Dessa rörelser äro i stort sett väsentligen likartade, åtminstone så till vida — och detta lär för nu förevarande lagstiftning vara det egentligen viktiga — som båda avse att mot betalning bereda därav i behov varande personer, företrädesvis resande, möblerad bostad. Någon mera ingående beskrivning å verksamheten i fråga torde knappast erfordras för att någorlunda tillfredsställande definiera den rörelse, som förevarande lagstiftning avser

att reglera. I överenstämmelse med vad nu anförts har i § 1 i det inom civildepartementet utarbetade stadgeförslaget intagits definition på hotell- eller pensionatrörelse, formulerad huvudsakligen i enlighet med vad sålunda antytts.

Beträffande den i samma paragraf föreslagna definitionen å hotell och pensionat torde jag icke behöva närmare yttra mig. Genom densamma lära samtliga de lokaler, vilka av de sakkunniga ansetts omedelbart eller medelbart böra till hotell eller pensionat hänföras, falla inom den nu föreslagna stadgans tillämpningsområde.

Med hänsyn därtill, att flerstädes i författningsförslaget talas om resande i sådant sammanhang, att ett närmare fixerande av detta begrepp kan synas önskvärt, har jag ansett lämpligt att i denna paragraf lämna en definition därå. Det naturliga och från de synpunkter, generalstabschefen gjort gällande, ändamålsenliga synes därvid vara att såsom resande beteckna en var, medan han uppehåller sig å ort, där han ej är mantalsskriven. Med hänsyn till önskvärdheten av noggrann kontroll över utlänningar torde en föreskrift, att utlänning alltid är att betrakta såsom resande, jämväl vara på sin plats.

En omständighet, som i detta sammanhang måhända förtjänar att påpekas, är att i våra universitetsstäder och stiftsstäder ett icke så obetydligt antal personer torde hava sin utkomst av att mot betalning tillhandahålla studerande ungdom möblerad bostad med eller utan förplägnad, samt att med den av mig föreslagna definitionen å hotell- eller pensionatrörelse den av sådana personer drivna verksamhet ofta skulle falla under nu förevarande lagstiftnings tillämpningsområde. Om emellertid, såsom jag har för avsikt att föreslå, mindre hotell och pensionat i ganska stor utsträckning komma, somliga att helt och hållet, undantagas från stadgans tillämpningsområde, utom i vad angår skyldighet för vederbörande att göra anmälan om rörelsens början samt föreskrifterna om kontroll över utlänningar, och andra att fritagas från att underkastas vissa av de i stadgeförslaget intagna brandskyddsföreskrifter av mera betungande natur, torde någon olägenhet härav icke vara att befara.

§ 1 i det inom civildepartementet utarbetade stadgeförslag innehåller icke någon motsvarighet till § 1 mom. 3 i de sakkunnigas förslag. Det synes mig nämligen icke lämpligt att, då någon stadga om offentliga samlingslokaler ännu icke föreligger, i nu förevarande författningsförslag hänvisa till vad i en blivande dylik stadga kan komma att föreskrivas. I den mån hotell eller pensionat innehåller lokal, som, där en dylik stadga kommer till stånd, enligt densamma må vara att hänföra till offentliga samlingslokaler, torde väl föreskrifterna i samma

stadga utan vidare komma att tillämpas å dylik i hotell eller pensionat inrymd lokal, där ej annat varder i sistnämnda författning stadgat.

§ 1 mom. 4 i de sakkunnigas förslag motsvaras i det nu föreliggande författningsförslaget av en särskild paragraf, § 5. De skäl, som förmått mig att först i en senare paragraf behandla frågan om gästgiveriers förhållande till lagstiftningen om hotell och pensionat, torde jag få anföra i sammanhang med redogörelsen för sistnämnda paragraf.

§ 2.

1. Detta moment skiljer sig från motsvarande moment i § 2 uti de sakkunnigas förslag allenast i några detaljer av huvudsakligen formell natur, för vilka någon särskild motivering icke lärer vara erforderlig. Beträffande den föreslagna bestämmelsen, att hotell- eller pensionatrörelse i allmänhet icke må utövas utan tillstånd av offentlig myndighet, hänvisar jag, utöver vad jag redan förut anfört, till den motivering, de sakkunniga lämnat.

Vad angår bestämmelsen i punkten d) om företeende av vissa intyg, har i de sakkunnigas förslag den ändring vidtagits, att intyg om åtnjutande av medborgerligt förtroende icke behöver av sökanden företes. Att fordra sådant intyg torde icke medföra avsevärd praktisk nytta, helst om sökanden därjämte skall styrka, att han gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet. Härtill kommer även, att frågan om vanfrejdsstraffets borttagande ur lagstiftningen numera torde vara nära sin lösning. Beträffande övriga intyg lärer det ligga i sakens natur att intyg, varigenom sökande styrker sig råda över sig och sin egendom, kommer att utfärdas av offentlig myndighet. Att bestämt angiva, av vilken eller vilka intyg om sökandens redbarhet och ordentlighet samt lämplighet att förestå rörelse, varom nu är fråga, skola utfärdas, har icke ansetts erforderligt. Man synes nämligen kunna med full säkerhet antaga, att sökande i sitt eget intresse kommer att för erhållande av dylikt intyg vända sig till fullt vederhäftigt håll, exempelvis magistrat, domhavande eller kommunalnämndsordförande. Att Kungl. Maj:ts befallningshavande, för den händelse intyg, varom i förevarande punkt är fråga, finnes mindre tillförlitligt, kan förelägga sökanden att ytterligare styrka de omständigheter, varom tvekan kan råda, samt att nämnda myndighet är obetaget att, om så anses erforderligt, själv införskaffa upplysningar om sökanden, har såsom självklart icke ansetts behöva särskilt utsägas.

2. Den formulering, detta moment erhållit i det inom civildepartementet utarbetade stadgeförslaget, har sin förklaring däri, att enligt

samma förslag en del av brandskyddsföreskrifterna icke äro avsedda att tillämpas på vissa hotell och pensionat. För dylika hotell och pensionat skall enligt detta moment i samband med den i momentet föreskrivna undersökning upprättas förslag till erforderliga åtgärder till skydd mot eldfara. Då ansökning avser tillstånd till idkande av hotell- eller pensionatrörelse i lokal, som redan varit föremål för undersökning enligt förevarande stadgande och vari dylik rörelse sedan efter behörigt tillstånd oavbrutet drivits, synes ny undersökning ej vara nödvändig, särskilt om hänsyn toges till de i § 30 intagna bestämmelser om besiktningar. Kostnad, som i anledning av vare sig sålunda stadgad undersökning eller nyss omförmält förslag till skyddsåtgärder kan uppkomma, lärer böra gäldas av sökanden. Med hänsyn till de i hög grad växlande förhållanden, under vilka förrättningar, varom nu är sagt, nödvändigtvis komma att äga rum, därvid ortsförhållanden, kommunikationer, byggnads eller lägenhets storlek och beskaffenhet i övrigt med flera dylika omständigheter bliva av stor betydelse, lärer beloppet av ifrågavarande kostnad, i likhet med vad i fråga om kostnad för besiktning av lokal för utskänkning av vin och öl är stadgat, lämpligen böra för varje särskilt fall bestämmas av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

3. Vad beträffar föreskriften i detta moment synes den, på sätt de sakkunniga anfört, vara av stor betydelse för såväl allmänheten som polismyndigheterna. I bådas intresse ligger, att byggnader och lägenheter, inrymmande hotell eller pensionat, tydligt utmärkas.

Någon motsvarighet till mom. 4 i § 2 uti de sakkunnigas förslag förefinnes icke i förevarande paragraf. Jag anser visserligen, att i fråga om alla slag av hotell och pensionat bör finnas möjlighet till jämkning i ett eller annat avseende uti de i stadgan givna brandskydds-föreskrifter, i den mån de äro å respektive hotell och pensionat tillämpliga. Det synes mig emellertid riktigare, att bestämmelsen härom inflyter till ordningsföljden efter de föreskrifter, i vilka dylik jämkning är avsedd att kunna äga rum. Med hänsyn härtill har en bestämmelse om sådan jämkning intagits i § 33 i det föreliggande förslaget.

§ 3.

Denna paragraf motsvarar § 34 i de sakkunnigas förslag. Det synes mig lämpligt, att i början av författningen omnämnas, under vilken form särskilt bildade rättssubjekt kunna utöva den rörelse, som i författningen är föremål för reglering. Att ej blott, såsom de sakkunniga förutsatt, bolag utan även förening eller annan samfällighet bör kunna utöva dylik rörelse, synes mig uppenbart. Det lärer väl icke böra sättas

i fråga, att ej exempelvis Svenska turistföreningen bör kunna till främjande av sina ändamål idka hotell- eller pensionatrörelse. Klart är även, att sådan rörelse från samfällighets sida måste utövas genom en fysisk person, vilken i förhållande till det allmänna är för rörelsens utövande ansvarig. Av praktiska skäl torde det vara lämpligast, att tillstånd till rörelsens utövande meddelas för denne person i hans egenskap av föreståndare för samfällighetens rörelse, och ej, vilket ju jämväl vore tänkbart, för samfälligheten själv. Att, där rörelsen idkas i byggnad eller lägenhet, som avses i § 4, föreståndaren har att ställa sig till efterrättelse vad i nämnda paragraf stadgas om anmälan hos polismyndighet, torde ej behöva särskilt framhållas.

§ 4.

Denna paragraf innehåller föreskrifter om undantag från väsentliga delar av stadgeförslagets bestämmelser. Vad angår undantag från koncessionsförfarandet enligt § 2, hänvisar jag till vad jag därom redan anför. I fråga om undantag från förslagets brandskyddsföreskrifter samt dess bestämmelser om kontroll över resande torde jag få yttra mig i annat sammanhang.

§ 5.

Att i denna paragraf intagna bestämmelser om undantagande av gästgiverirörelse från stadgans tillämpningsområde erhållit denna plats och ej, såsom i de sakkunnigas förslag, insatts såsom ett särskilt mom. i § 1 beror därpå, att i dessa bestämmelser för visst fall hänvisning sker till det i § 2 beskrivna koncessionsförfarandet. I fråga om paragrafens materiella innehåll hänvisar jag till den motivering, som de sakkunniga lämnat till § 1 mom. 4 i det av dem utarbetade förslaget. Då emellertid denna motivering endast hänför sig till brandskyddsföreskrifterna, torde några ord böra tilläggas. De skäl, som i fråga om hotell och pensionat föranlett mig att, på sätt jag i det följande får tillfälle att nämna, i enlighet med generalstabschefens framställning föreslå bestämmelser om skyldighet för vederbörande innehavare eller föreståndare att avfordra anländande resande, såväl svenskar som utlänningar, vissa uppgifter att tillställas polismyndigheterna, hava sin giltighet jämväl i avseende å gästgiverier och skjutsstationer. I fråga om dessa inrättningar torde emellertid dylika föreskrifter böra hava sin plats i nådiga stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911. Jag har mig jämväl bekant, att chefen för jordbruksdepartementet har för avsikt att fram-

lägga förslag om sådana ändringar i berörda stadga, att gästgiverier och skjutsstationer bliva i nu förevarande avseende i det väsentliga likställda med hotell och pensionat.

Emellertid kunna fall förekomma, då en till namnet som gästgiveri bedriven rörelse i själva verket rätteligen är att anse såsom hotell- eller pensionatrörelse. Att avgöra huruvida så är förhållandet torde i allmänhet i praktiken icke ställa sig särdeles svårt. Bland annat läser vid bedömandet av denna fråga böra tillses, huruvida det antal rum för härbärgerande av resande, som vid gästgiveri är att tillgå, väsentligen överskrider det antal dylika rum, som enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes bestämmande därstädes skall finnas tillgängligt, huruvida turister därstädes pläga uppehålla sig till avsevärt antal o. s. v.

Lämpligt synes vara att, där av Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelat föreläggande för gästgivare att söka tillstånd till utövande av hotell- eller pensionatrörelse icke efterkommes, Kungl. Maj:ts befallningshavande icke är nödsakad att förbjuda rörelsens utövande helt och hållet, utan kan inskränka sig till förbud att för resandes härbergerande hålla öppna flera rum, än Kungl. Maj:ts befallningshavande såsom minsta antal för gästgiveriet bestämt, eller dylikt. Härpå syfta de i slutet av förevarande paragraf insatta orden »helt eller delvis».

§§ 6—33.

I dessa paragrafer, vilka utgöra avdelning II av det inom civildepartementet utarbetade stadgeförslaget, återfinnas de föreskrifter, vilka avse att i möjligaste mån bereda skydd mot eldfara inom hotell och pensionat. Såsom jag redan nämnt, äro dessa föreskrifter till sina enskildheter i allt väsentligt byggda på de sakkunnigas förslag. På sätt de sakkunniga i sin allmänna motivering, till vilken jag i detta sammanhang hänvisar, anført, avse de av dem föreslagna bestämmelserna uteslutande att förebygga den inom hotell eller pensionat rådande faran för människoliv till följd av en inom byggnaden uppkommen eldsvåda. Däremot hava de icke i vidare mån inriktats på skyddande av själva byggnaderna mot brand, än som för det först omnämnda ändamålet kan anses oundgängligen nödvändigt. Med andra ord: avsikten med av de sakkunniga föreslagna och i föreliggande förslag intagna brandskyddsföreskrifter är att i möjligaste mån bereda i hotell eller pensionat sig uppehållande personer tillfälle att i händelse av eldsvåda kunna med någorlunda säkerhet rädda sig ur den brinnande byggnaden. Har detta mål nåtts, då är ock ändamålet med

de nu avsedda skyddsbestämmelserna vunnet, huru det sedan än går med byggnaden i fråga. Av mitt förut omförmälda anförande till statsrådsprotokollet den 31 december 1915 framgår ock, att något annat eller mera icke heller avsågs med de skyddsföreskrifter, vilka för mig framstodo såsom behövlige.

De över de sakkunnigas förslag hörda myndigheter och korporationer hava så gott som undantagslöst funnit de i nämnda förslag intagna brandskyddsföreskrifter i det hela väl ägnade att fylla förut omförmälda uppgift. Ur denna synpunkt har således någon anmärkning mot förslaget knappast framställts. Däremot återfinnes i de flesta av de utav Kungl. Maj:ts befallningshavande avgivna utlåtanden samt jämväl i en stor mängd från lokala myndigheter och korporationer inkomna yttranden den uppfattning, att en stor del av de utav de sakkunniga föreslagna skyddsåtgärder skulle för flertalet redan befintliga hotell och pensionat, i all synnerhet mindre dylika, ställa sig ur kostnadssynpunkt så betungande, att innehavarna av desamma säkerligen i många fall skulle se sig föranlättna att hellre nedlägga sin rörelse än underkasta sig de med omförmälda åtgärder förenade utgifter, varigenom deras ekonomiska ställning skulle undergrävas eller äventyras. Vidare har anmärkts, att jämväl i fråga om de hotell eller pensionat, vilka på grund av rörelsens omfång och beskaffenhet skulle kunna bära de kostnader, som nödvändigtvis bleve förenade med vidtagandet av de avsedda skyddsåtgärderna, den av de sakkunniga föreslagna övergångstiden, tre år, måste anses för genomförandet av de ekonomiskt mest betungande av sagda åtgärder alldeles för kort. Härjämte har framhävts, att i fråga om sådana hotell och pensionat, vilka dreves i allenast relativt obetydlig skala och vore inrymda i hus av ringa höjd eller belägna i någon av de nedre våningarna i byggnad, behov icke kunde anses föreligga av så vidlyftiga och kostsamma säkerhetsanordningar, som av de sakkunniga föreslagits. Slutligen har anförts, att, ehuru väl de sakkunniga, såsom av § 2 mom. 4 i deras förslag framginge, insett, att jämkning i de stränga säkerhetsbestämmelserna stundom kunde vara erforderlig, de härutinnan givna stadganden icke kunde anses vara tillfyllest, samt att det i övrigt ur lagstiftningsteknisk synpunkt vore olämpligt att stadga så stränga bestämmelser, att de fall, där dispens från desamma nödvändigtvis måste lämnas, säkerligen komme att bliva talrikare än de, i vilka nämnda bestämmelser verkligen komme att i sin helhet tillämpas.

De synpunkter, som sålunda framförts, synas mig värda beaktande. Lika med vissa av Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle jag ansett lyckligast, om en uppdelning av hotell och pensionat i särskilda

grupper efter storlek och beskaffenhet i övrigt kunnat ske samt lämpliga bestämmelser till skydd mot eldfara meddelas för varje dylik grupp för sig, därvid såväl behovet av effektiva säkerhetsåtgärder som kostnadshänsynen kunnat vinna tillbörligt beaktande. De sakkunniga hava emellertid, enligt vad de i motiveringen till § 2 mom. 4 i sitt förslag anfört, icke ansett möjligt att verkställa en dylik gruppering, och det lär ej heller kunna förnekas, att avsevärda svårigheter härför möta. I ärendets nuvarande skick lär en dylik gruppering i allt fall icke vara möjlig utan en tidsödande omarbetning av de sakkunnigas förslag i dess helhet. Emellertid synes det mig icke omöjligt att på en annan väg nå ett resultat, som i det väsentliga lär kunna anses tillfredsställande. Att för hotell och pensionat, avsedda att på en gång härbergera allenast ett jämförelsevis ringa antal gäster och inrymda i lokaler, belägna på tämligen obetydlig höjd över marken, föreskriva vidlyftiga och kostsamma anordningar beträffande väggar och tak, trappförbindelser, dörrar och dylikt, synes mig varken ur kostnadssynpunkt möjligt eller ur säkerhetssynpunkt nödvändigt. Ej heller synes det vara erforderligt att beträffande sådana hotell och pensionat meddela föreskrifter vare sig om nödbelysning och anslag, utvisande läget av utgångar, eller om alarmanordningar och placering av ledningar till rökluckor o. v. s. Det riktiga tyckes mig därför vara att undantaga dylika mindre etablissement från de bestämmelser, varom nu är sagt, under det att övriga föreskrifter, vilkas fullgörande icke är förenat med mera avsevärda utgifter och vilkas ändamålsenlighet må anses klarlagd, skulle äga tillämplighet jämväl å dessa mindre hotell och pensionat. Det lär emellertid icke böra förbises, att dessa senare föreskrifter måhända icke alltid kunna anses vara tillfyllest för vinnande av nödigt skydd mot eldfara, utan att jämväl vidare åtgärder i sådant syfte kunna finnas erforderliga. Dessa åtgärder torde emellertid så gott som undantagslöst vara av den enkla beskaffenhet, att det lär kunna anförtros åt vederbörande polismyndighet att efter samråd med sakkunnig person eller myndighet, exempelvis brandchefen på platsen eller i närbelägen stad eller annat samhälle eller ock brandnämnd eller någon dess ledamot, därom upprätta förslag, med ledning varav Kungl. Maj:ts befallningshavande lär kunna meddela beslut i ämnet. § 2 mom. 2 samt § 32 i det inom civildepartementet utarbetade stadgeförslaget innehålla bestämmelser, avsedda att reglera förfarandet beträffande vissa mindre hotell och pensionat i den riktning, som nu nämnts. Varest gränsen bör dragas mellan de hotell och pensionat, som underkastas stadgans brandskyddsföreskrifter i deras helhet, å ena, samt berörda mindre hotell och pensionat, å andra sidan, kan ju vara föremål för delade meningar. För egen del har jag

ansett den senare gruppen lämpligen kunna utgöras av hotell och pensionat, avsedda att samtidigt härbergera högst femton gäster samt innehållande högst åtta därför bestämda rum och belägna i hus om högst två våningar eller, om antalet våningar är större, i någon av de två lägsta våningarna eller del av dem. I överensstämmelse härmed har § 32 i nu föreliggande stadgeförlag avfattats.

I fråga om de till omfånget allra obetydligaste av de för drivande av hotell- eller pensionatrörelse begagnade byggnader eller lägenheter synes man emellertid kunna gå ett steg längre. Där byggnad eller lägenhet, som användes för utövande av dylik rörelse, är sådan, som i § 4 sägs, torde något egentligt behov av särskilda brandskyddsföreskrifter alldeles icke kunna anses förefinnas. Sådan byggnad eller lägenhet innehåller ej större antal sovrum, än som ofta inrymmes i en vanlig privatbostad, och torde i fråga om eldfara knappast kunna anses mera riskabel än en dylik. Med hänsyn härtill har i förslaget intagits det redan omnämnda stadgandet i § 4.

Jag övergår nu till behandlingen av de särskilda paragraferna i förevarande avdelning, därvid jag i stor utsträckning torde kunna inskränka mig till hänvisning till den motivering, de sakkunniga i fråga om de av dem föreslagna föreskrifterna lämnat. Den detaljkritik, för vilken dessa bestämmelser eller vissa bland dem här och var i de i ärendet avgivna utlåtandena gjorts till föremål, har, såsom av vad jag redan anfört torde hava framgått, i allmänhet enligt min mening icke varit av beskaffenhet att böra föranleda ändring i de sakkunnigas förslag. Där jag emellertid funnit någon ändring böra vidtagas, torde jag få i varje särskilt fall ange de skäl, som därvid varit för mig bestämmande.

§ 6.

Denna paragraf motsvarar § 3 i de sakkunnigas förslag. Emot de sakkunnigas i sistnämnda paragraf fastslagna benämningar hava invändningar framställts av stadsarkitekten i Stockholm ävensom den hos Stockholms stads byggnadsnämnd anställde ingenjör, varjämte nämnden synes ansluta sig till dessa tjänstemäns mening. Omförmälda invändningar gå ut därpå, att det icke kunde anses lämpligt att i en författning av rent speciell natur söka fastslå den terminologi, »som borde bliva normerande såväl för tekniskt språkbruk i allmänhet som särskilt för uttryckssättet i de författningar, som avse att i byggnads- och brandtekniskt hänseende reglera utförandet och användningen av husbyggnader». Det vore desto mindre lämpligt att för närvarande söka fram-

föra en ny brandteknisk terminologi, som frågan om en enhetlig nomenklatur för betecknande av olika grader av eldsäkerhet hos byggnadsmaterialier vore föremål för utredning i en särskild kommission, sammansatt av byggnads-, brand- och försäkringstekniker och utsedd av svenska teknologföreningen, svenska brandchefsföreningen samt tarifföreningen och de större brandstodsbolagen, vilken kommission emellertid icke hunnit slutföra sina arbeten.

Ehuru jag icke vill bestrida, att de sålunda mot införandet i föreliggande stadga av enhetliga beteckningssätt för byggnadsmaterialier och konstruktioner framförda betänkligheter kunna vara förtjänta av uppmärksamhet, har jag dock icke ansett mig böra tillmäta desamma avgörande betydelse. Resultaten av omförmälda kommissions arbeten föreliggande ännu icke, och av praktiska skäl är det oundgängligt att i den nu ifrågasatta lagstiftningen begagna sig av enhetliga beteckningar för byggnadssätt och materialier, något som även en flyktig genomläsning av de sakkunnigas förslag lätteligen giver vid handen. De av svenska teknologföreningens styrelse utsedda kommitterade, vilka avgivit av mig förut omnämnt utlåtande, hava icke haft något att erinra mot införande av de utav de sakkunniga använda benämningar. Dessa benämningar erhålla för övrigt icke genom de föreslagna bestämmelserna giltighet i annat avseende än för tillämpning av den förevarande stadgan. Av nu anförda skäl har jag således ansett mig böra i huvudsak följa de sakkunniga vid behandlingen av föreliggande fråga.

Emellertid hava de sakkunniga vid bestämmandet av de av dem använda begreppen eldfast material och eldhärdigt material såsom kännetecken på dylika materialier upptagit egenskapen att kunna under viss tid motstå vissa högre temperaturer utan att förlora form och bärande egenskaper. Häremot har invändning framställts av föreståndaren för tekniska högskolans materialprovningsanstalt, vilken i avgivet utlåtande anført, att möjligheten för ett material att under viss tid uthärda viss temperatur väsentligen vore beroende på storleken av den använda massan och konstruktionens beskaffenhet, samt att någon tillförlitlig metod att utröna, huruvida material vore att anse såsom eldfast eller eldhärdigt i den mening, de sakkunniga tänkt sig, icke förefunnes. I övrigt vore beteckningen eldfast material icke lämplig, då benämningen eldfast inom tekniken vunnit allmän användning i fråga om visst slag av tegel och därvid betecknade en grad av motståndskraft, vilken de av de sakkunniga såsom eldfasta betecknade materialier icke uppnådde. I stället för uttrycket eldfast material ville föreståndaren däremot föreslå uttrycket eldsäkert material samt i analogi därmed benämningen brandsäkert bygg-

nadssätt i stället för den av de sakkunniga använda benämningen brandfast byggnadssätt. Något försök att definiera begreppen eldsäker och eldhärdig borde icke göras, utan i stället de ämnen och materialier uppräknas, vilka man under dessa beteckningar ville inbegripa. Uppstode fråga, huruvida ämne eller material, som icke i stadgan uppräknats, kunde anses med hänsyn till motståndskraft mot hög temperatur likvärdigt med de uppräknade, borde yttrande härom infordras från materialprovninganstalten.

Vad materialprovninganstaltens föreståndare sålunda anfört synes mig böra föranleda därtill, att några egentliga definitioner på de materialier, varom fråga är, icke intagas i stadgan. Likaledes ansluter jag mig till föreståndarens förslag beträffande utbytande av benämningarna eldfast och brandfast mot eldsäker och brandsäker. Då emellertid i de sakkunnigas förslag uttrycket brandsäker redan förekommer beträffande dörrar av visst slag samt det ej torde vara lämpligt, att i författningen samma benämning användes i olika betydelse, har jag ansett uttrycket brandsäker i fråga om berörda dörrar böra utbytas mot ett annat, och har jag såsom ersättning för samma uttryck tänkt mig att för nämnda slags dörrar föreslå benämningen brandtrygg. I sakens natur ligger, att de uppräknningar av eldsäkra och eldhärdiga materialier, som i nu förevarande paragraf förekomma, icke kunna betraktas såsom uttömmande. Möjligen uppkommande frågor om ytterligare ämnens eller materialiers likvärdighet uti ifrågavarande avseende med de i paragrafen uppräknade, torde lämpligen kunna i varje särskilt fall avgöras av materialprovninganstalten. Från de av de sakkunniga såsom eldhärdiga upptagna materialier har korksten uteslutits till följd av anmärkning från förenämnda kommitterades sida.

§ 7.

Denna paragraf motsvarar § 4 i de sakkunnigas förslag, vilken sistnämnda paragraf i det föreliggande förslaget undergått allenast formella ändringar. Beträffande motiveringen till stadgandena i denna paragraf har jag intet att tillägga till vad de sakkunniga i sådant hänseende anfört.

§ 8.

Denna paragraf har sin motsvarighet i § 5 i det av de sakkunniga utarbetade stadgeförslaget. Ändringen av uttrycket »puts i murbruk på rabbits» till »rabbitsputs» har föranletts av påpekande från stadsarkitekten

i Stockholm. I övrigt hänvisar jag till den av de sakkunniga lämnade motiveringen. De i första och andra styckena av nu förevarande paragraf meddelade bestämmelser, vilka, på sätt påpekats av bland andra brandchefen i Stockholm, otvivelaktigt komma att bli ganska betungande för innehavarna av redan befintliga hotell eller pensionat, höra till de stadganden, vilka icke ansetts böra gälla för vissa förut omnämnda mindre hotell och pensionat. Bestämmelserna om dylika undantag hava, såsom jag redan antytt, sammanförts i § 32.

§ 9.

Denna paragraf motsvarar § 6 i de sakkunnigas förslag. I fråga om förberörda mindre hotell och pensionat hava de i denna paragraf föreskrivna säkerhetsåtgärder ej ansetts oundgängligen nödvändiga, var till hänsyn tagits i § 32. Att där i stad byggnadsordning kräver konstruktioner av den art, som i förevarande paragraf sägs, vilket enligt vad de sakkunniga anfört ofta är händelsen, stadgandena i en dylik byggnadsordning icke lida något intrång av förenämnda undantagsbestämelse för vissa mindre hotell och pensionat läser utan vidare vara klart.

§ 10.

Denna paragraf motsvarar § 7 i de sakkunnigas förslag. De ändringar, som beträffande sistnämnda paragraf vidtagits, avse att förebygga, att hotell eller pensionat inrättas i byggnad, varest finnes inrättning eller varulager, som i första stycket sägs. Förbud häremot har tvivelsutan varit av de sakkunniga avsett, men torde med det av de sakkunniga valda uttryckssätt icke vara fullt tydligt utsagt. Då i paragrafen stadgas förbud mot att i byggnad, där hotell eller pensionat inrättats, inrymma inrättning eller varulager, varom ovan sägs, så länge hotell- eller pensionatrörelse inom byggnaden bedrives, torde anledning förefinnas för innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat att vid förhyrande av lokal för dylik rörelse genom bestämmelse i hyreskontraktet erinra husvärden att han under hyrestiden ej må upplåta någon del av byggnaden till plats för inrättning eller varulager, varom ovan är sagt. I fråga om stadgandena i förevarande paragraf har anmärkts, bland annat, att drivande av hantverk icke kunde anses medföra särskild eldfara, varför bestämmelsen i andra stycket vore överflödig, ävensom att förbud mot inrättande av förvaringsrum för automobiler inom byggnad, inrymmande hotell eller pensionat, vore ägnat att medföra svårigheter, då re-

sande numera ofta anlände till hotell eller pensionat i egna dylika fordon, för vilka de vore i behov av förvaringsrum. Att drivande av hantverk ofta nog får anses medföra en viss fara för ellsolycka, lärer emellertid icke kunna förnekas, och den med inrättande av förvaringsrum för automobiler förenade risk för sådan olycka är tydlig. Där emellertid i särskilda fall så prövas utan våda kunna ske, torde det i § 33 stadgade dispensförfarande vara ägnat att råda bot på av ifrågakomna bestämmelser möjligen uppkommande olägenheter. I övrigt hänvisar jag till den av de sakkunniga lämnade motiveringen.

§§ 11—20.

Dessa paragrafer motsvara §§ 8—17 i de sakkunnigas förslag, i vilka sistnämnda paragrafer de egentliga föreskrifterna beträffande anordningar för hastigt utrymmande av hotell eller pensionat vid uppkommen eldfara hava sin plats. Mot ändamålsenligheten av de sålunda föreslagna anordningarna har, såsom nämnts, i stort sett knappast förekommit invändningar av väsentligare betydelse, varemot det betungande i de med flertalet av samma anordningar förenade kostnaderna förklarligt nog framhävts. På sätt av § 32 i det nu föreliggande förslaget framgår, skulle emellertid de mera dyrbara säkerhetsanordningarna icke komma att bliva obligatoriska för vissa mindre hotell och pensionat, varjämte förut omförmälda dispensförfarande för övriga fall lämnar möjlighet till jämkning. Beträffande den närmare motiveringen för de i förevarande paragrafer upptagna bestämmelser hänvisar jag till vad de sakkunniga därutinnan anfört. I fråga om ett och annat stadgande torde jag emellertid få tillägga några ord.

§ 11.

Av de sakkunnigas motivering till näst sista stycket i § 8 uti det av dem upprättade förslag kunde synas som om det i berörda stycke intagna stadgande egentligen hade avseende å spiraltrappor, ehuru det enligt sin lydelse gäller även trappor av andra slag. Styrelsen för Sveriges centrala hotell- och restaurangförening har i sin av mig förut omnämnda skrift fäst uppmärksamheten härå samt i övrigt anfört att, så vitt styrelsen kunde finna, det för underlättande av utrymmandet av ett hotell eller pensionat vid eldsvåda borde vara till gagn, om trappförbindelser av annat slag, genombrytande mera än en mellanbotten eller stående i omedelbart sammanhang med korridor eller trapphus, funnes

för handen, låt vara att dessa trappförbindelser icke i första hand vore avsedda för byggnadens utrymmande. Tillika har påpekats, att igenstängandet av dylika nu förefintliga trappförbindelser komme att vara förenat med dryga kostnader.

Vad styrelsen sålunda anfört synes mig icke sakna fog, och har näst sista stycket i § 11 uti nu föreliggande stadgeförslag erhållit en formulering, som inskränker det däri intagna förbud att gälla allenast spiraltrappor.

§ 12.

Det i denna paragrafs första stycke intagna stadgande, vilket återfinnes i § 9 första stycket i de sakkunnigas förslag, har från förenämnda styrelses sida gjorts till föremål för kritik. Styrelsen har förmenat, att anbringandet av ifrågasatta skiljeväggsparter eller dörrar skulle lägga hinder i vägen för det snabba utrymmandet av byggnad vid eldsvåda. Med en praktisk dörranordning, sådan i det följande stycket föreslagits, synes detta emellertid icke böra bliva förhållandet. Med hänsyn till den stora betydelsen därav, att vid inträffande eldsvåda trappnedgångarna hållas i möjligaste mån fria från rök, har jag ansett mig böra ansluta mig till de sakkunnigas förslag. Uttrycket »dubbeldörrar (deux-battants)» i de sakkunnigas förslag har jag emellertid i överensstämmelse med av brandchefen i Stockholm gjord erinran ansett böra utbytas mot »pardörrar».

§ 13.

I denna paragraf, som motsvarar § 10 i de sakkunnigas förslag, har i överensstämmelse med av brandchefen i Uppsala gjord hemställan insatts ordet »utåtgående» framför ordet »röklucka». På sätt nämnde brandchef påpekat, lärer nämligen inåtgående röklucka ofta nog vid eldsvåda kunna på grund av gasutveckling i byggnaden utsättas för tryck, varigenom luckans öppnande skulle kunna försvåras.

Brandchefen i Örebro har framhållit, att därest vid eldsvåda röklucka användes i otid, sådant skulle kunna framkalla drag och eldens våldsamhet därigenom ökas, varför ledning till röklucka icke borde få så placeras, att den vore åtkomlig för vem som helst. Det synes mig emellertid icke vara möjligt att i förevarande stadga införa bestämmelser i detta avseende, helst som det jämväl lärer få anses betänkligt att på något sätt försvåra möjligheten att lätt åtkomma ledning, varom nu är fråga.

§ 15.

Stadgandet i denna paragraf, som motsvarar § 12 i de sakkunnigas förslag, har gjorts till föremål för anmärkning från styrelsens för hotell- och restaurangföreningen sida. Bland annat har nämnda styrelse anfört, att en med mekanisk dörrstängare försedd dörr kunde stängas endast mycket långsamt, samt att ett snabbt tillslutande av dörren till ett rum ofta vore av stor betydelse, då det gällde att hindra spridning av eld och rök. Med hänsyn till vad de sakkunniga anfört har jag emellertid ansett mig icke böra frångå deras förslag.

§ 18.

I fråga om stadgandet i denna paragraf har anmärkts, att bredden av trappor borde räknas mellan väggarna. Där ledstänger finnas, vilket ju i fråga om för byggnads utrymmande avsedda trappor är obligatoriskt, synes det emellertid ligga närmast till hands att beräkna trappans fria bredd på sätt som i förslaget skett. Skulle ledstång finnas blott å ena sidan av trappa eller helt och hållet saknas, bör den fria bredden räknas mellan ledstången och motsatta väggen i förra fallet och mellan väggarna i det senare.

§ 19.

Den i denna paragraf, vilken motsvarar § 16 i de sakkunnigas förslag, förekommande bestämmelsen om anbringande av nödbalkonger har från åtskilliga håll gjorts till föremål för anmärkning. Bland annat har styrelsen för hotell- och restaurangföreningen anmärkt, att dylika balkonger komme att dels i estetiskt hänseende utöva en ogynnsam verkan å den byggnad, varest de anbringades, dels ock ställa sig synnerligen kostsamma, varjämte styrelsen förklarar sig anse anbringandet av nödbalkonger i den utsträckning, de sakkunniga föreslagit, icke vara ur livräddningssynpunkt nödvändigt. Styrelsen ville hemställa, att anbringande av nödbalkonger icke måtte i något fall göras obligatoriskt utan att det måtte överlåtas åt Kungl. Maj:ts befallningshavande att, där så prøvades nödigt, meddela bestämmelse om inrättande av dylika balkonger.

Med hänsyn till den stora betydelse, som enligt min uppfattning ur livräddningssynpunkt måste tillmätas oförmälda balkonger, har jag emellertid funnit berörda hemställan icke böra föranleda ändring av de sakkunnigas förslag.

§ 20.

I anledning av hemställan från styrelsens för hotell- och restaurangföreningen sida har jag ansett, att i denna paragraf, vilken motsvarar § 17 i de sakkunnigas förslag, det i sistnämnda paragraf förekommande uttrycket »ens tillfälligtvis» bör ersättas med uttrycket »efter mörkrets inbrott».

§§ 21—24.

I dessa paragrafer, vilka motsvara §§ 18—21 i de sakkunnigas förslag, lämnas åtskilliga föreskrifter rörande anordningar för uppvärmning av hotell och pensionat ävensom beträffande sotning och rengöring av rökgångar och eldstäder samt belysning av lokaler inom hotell och pensionat, allt i syfte att så vitt möjligt förebygga eldfara samt, så vitt angår vissa föreskrifter i fråga om belysningsanordningar, att i händelse av eldsvåda underlätta utrymmandet av den hotade byggnaden. I fråga om motiveringen för de i förevarande paragrafer intagna föreskrifterna torde jag kunna inskränka mig till att åberopa vad i sådant hänseende anförts av de sakkunniga, från vilkas förslag jag ej funnit anledning avvika annat än beträffande en oväsentlig detalj i bestämmelserna om sotning samt i fråga om föreskrifterna om anvisande av utgångar. Dessa senare föreskrifter, vilka återfinnas i § 24 i förevarande förslag, hava erhållit en avfattning, överensstämmande med vad styrelsen för hotell- och restaurangföreningen härutinnan hemställt. Sålunda har föreskrivits, att de anvisningar om utgångar, varom föreskrift lämnats, skola utmärka, huruvida utgång, som anvisningen avser, är av vanligt slag eller reservutgång. Därest, såsom de sakkunniga föreslagit, anvisning, även då den avsåge reservutgång, allenast skulle innehålla ordet »utgång», skulle säkerligen, på sätt nämnda styrelse påpekat, i det dagliga livet inom hotell eller pensionat ofta misstag och obehag därav förorsakas. Att, på sätt de sakkunniga antagit, vid eldsvåda de innevarande företrädesvis skulle söka uppnå reservutgångarna, därest läget av dessa finnes särskilt utmärkt, samt följaktligen trängsel och därav föranledda olägenheter uppkomma, synes mig knappast behöva befaras.

§ 25.

Beträffande den i denna paragraf, vilken motsvarar § 22 i de sakkunnigas förslag, omförmälda alarmanordning, hänvisar jag till den av de sakkunniga lämnade motiveringen. Till den av de sakkunniga häv-

dade uppfattning angående lämpligheten av dylik anordning, vilken uppfattning, på sätt de sakkunniga jämväl omnämnt, emellertid står i strid med den åsikt, som gjorts gällande av en inom svenska brandchefs-föreningen tillsatt kommission, anser jag mig böra ansluta mig.

§ 26.

Den i förevarande paragraf, vilken motsvarar § 23 i de sakkunnigas förslag, föreskrivna assuransspruta är enkel, lättskött och jämförelsevis billig. Därest innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat skulle önska att i dess ställe anskaffa annat eldsläckningsredskap, som i effektivitet är jämgott med eller överlägset dylik assuransspruta, läser Kungl. Maj:ts befallningshavande jämlikt § 33 vara obetaget att härtill lämna tillstånd.

§ 27.

Uppfyllandet av föreskrifterna i denna paragraf, vilken motsvarar § 24 i de sakkunnigas förslag, torde, såsom jämväl påpekats av brandchefen i Stockholm, stundom komma att vara förenat med avsevärda praktiska svårigheter. För sådana fall torde emellertid det i § 33 omnämnda dispensförfarande kunna komma till användning.

§ 28.

Beträffande denna paragraf, vilken motsvarar § 25 i de sakkunnigas förslag, hänvisar jag till den av de sakkunniga lämnade motiveringen.

§ 29.

Denna paragraf motsvarar § 26 i de sakkunnigas förslag, i vilken sistnämnda paragraf endast vidtagits obetydliga ändringar, för vilka närmare motivering torde vara överflödig.

§§ 30 och 31.

Dessa paragrafer, vilka motsvara §§ 27 och 28 i de sakkunnigas förslag, innehålla föreskrifter angående tillsynen över brandskyddsanordningar inom hotell och pensionat. I likhet med de sakkunniga anser jag den besiktning, varom i § 30 första stycket förmäles, böra verkställas av polismyndighet. Från vissa håll har anmärkts, att brandvä-

sendets målsmän såsom sakkunniga å området vore mest lämpade att förrätta dylik besiktning. Oavsett den omständighet, att å många orter, där hotell eller pensionat kunna förefinnas, ordnat brandväsen saknas, torde de besiktningar, varom nu är fråga, icke erbjuda större svårigheter, än att en erfaren polisman må anses fullt kompetent att verkställa desamma. Skulle i något enstaka fall tillgång till speciell brandteknisk eller annan sakkunskap vid dylik besiktning finnas erforderlig, lär det i regel icke vara förenat med oöverkomliga svårigheter för vederbörande polismyndighet att anskaffa biträde av sådan sakkunnig person eller myndighet. Ett påpekande av polismyndighetens befogenhet att i fall av behov anlita sådant biträde har emellertid ansetts böra inflyta i stadgan.

Vidkommande den ersättning, som bör tillkomma besiktningsförrättare, hava de sakkunniga föreslagit att, i överensstämmelse med vad i nådiga kungörelsen den 31 december 1908 angående ersättning åt kronofogdar och länsmän för vissa av deras polisverksamhet föranledda utgifter m. m. finnes stadgat, besiktningsförrättare, där resa förekommer, må erhålla allenast gottgörelse för resekostnad men däremot icke äga beräkna dagtraktamente. Häremot hava gensagor inlagts från polismannahåll, därvid hemställan gjorts, att vid resa jämväl dagtraktamente måtte utgå till besiktningsförrättare. Denna hemställan synes mig i viss mån förtjäna beaktande. Genom föreskriften om ifrågavarande besiktningar åläggas polismyndigheterna tjänsteförrättningar, vartill de förut icke varit förpliktade. Skulle besiktningsförrättare vid resor, som han i och för omförmälda besiktningar nödgas företaga, erhålla gottgörelse allenast för den egentliga resekostnaden, torde i många fall fullgörandet av förevarande skyldighet för honom komma att medföra direkta utgifter, vilka mången gång kunna komma att vara ganska kännbara. Då emellertid de förhållanden, under vilka ifrågavarande besiktningar komma att förrättas, givetvis, i likhet med vad som gäller om de i § 2 omförmälda undersökningar, bliva i hög grad olikartade, allt efter som ortsförhållanden, kommunikationer m. m. äro beskaffade, synes det lämpligast att, på sätt rörande nyss nämnda undersökningar stadgats, Kungl. Maj:ts befallningshavande i varje särskilt fall bestämmer den gottgörelse, som må tillkomma besiktningsförrättaren. Gældandet av dylik gottgörelse lär väl uppenbarligen böra åligga hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare.

Att sakkunnig person, som på kallelse av polismyndighet biträder vid besiktning, varom nu är fråga, bör, där ej hans biträde utan kostnad kan ernås, erhålla gottgörelse för sitt biträde av hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare, synes vara tydligt. Jämväl sådan

gottgörelse torde böra av Kungl. Maj:ts befallningshavande till beloppet bestämmas.

Beträffande § 31, vilken motsvarar § 28 i de sakkunnigas förslag, må med anledning av de ändringar, som i sistnämnda paragraf vidtagits, anmärkas, att anmälan, varom i mom. 2 sägs, tydligen bör kunna göras av vem som helst, som iakttagit i nämnda mom. omförmäld försummelse. Att den, som gör sig skyldig till obefogad anmälan, är pliktig ersätta besvär och kostnader, vilka därav föranledas för den, mot vilken anmälan riktats, lärer utan särskilt stadgande vara klart.

§ 32.

Denna paragraf, vilken icke har någon motsvarighet i de sakkunnigas förslag, anger de föreskrifter i de föregående paragraferna, vilka icke äga tillämpning å vissa mindre hotell och pensionat. Någon motivering för stadgandena i förevarande paragraf utöver den, som i det föregående lämnats, synes icke vara av behovet påkallad.

§ 33.

I denna paragraf, som motsvarar § 2 mom. 4 i de sakkunnigas förslag, regleras möjligheten för Kungl. Maj:ts befallningshavande att meddela skälig jämkning i stadgans förut intagna brandskyddsföreskrifter. Att en sådan möjlighet bör beredas nämnda myndighet torde ligga i sakens natur och knappast behöva vidare motiveras.

§§ 34—37.

I dessa paragrafer, vilka bilda avdelning III i föreliggande stadgeförslag, hava sammanförts de bestämmelser, vilka avse att lämna polismyndigheterna tillfälle att utöva noggrann kontroll över resande i allmänhet och särskilt över inom riket sig uppehållande utlänningar. I sådant syfte har stadgats skyldighet för innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat att vid resandes ankomst avfordra honom sådana uppgifter, vilka bereda nämnda myndigheter möjlighet att vinna nödig kännedom om hans person. På sätt av stadgandet i § 4 framgår har jag emellertid ansett sådan i obetylig skala bedriven rörelse, som i sistnämnda paragraf avses, kunna utan olägenhet undantagas från de i nu förevarande avdelning meddelade föreskrifter, utom i vad desamma hava avseende å utlänningar. Det enklaste och mest ändamålsenliga sättet

för vinnandet och bevarandet av de uppgifter, varom i denna avdelning är fråga, synes vara, att desamma av den resande inskrivas i en inom hotellet eller pensionatet förd liggare. Att i fråga om utlänningar nämnda kontroll gjorts något strängare än beträffande svenska undersåtar, i det att uppgifter avfordras de förra i åtskilliga hänseenden, där sådant icke förekommer i fråga om de senare, läser icke vara ägnat att väcka förvåning. Utlänning skall tillika innan han lämnar hotell eller pensionat avfordras uppgift om den ort, dit han närmast ämnar begiva sig. Genom anmälan från innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat till polismyndigheten vinner denna myndighet kännedom om innehållet av de uppgifter, vilka den resande, på sätt förut omförmäls, lämnat.

Såsom känt torde vara, finnes redan nu på grund av särskilda ordningsföreskrifter på många håll stadgad skyldighet för hotellvärdar m. fl. att avfordra anländande resande vissa uppgifter, vilka sedermera skola tillställas polismyndigheten.

Jag anser mig böra i detta sammanhang framhålla, att för genomförandet av en fullständig kontroll över i riket sig uppehållande utlänningar föreskrifter erfordras, varigenom var och en, som, utan att driva i denna stadga omförmäld rörelse eller gästgiverirörelse, hos sig till härbergerande mottager utlänning, förpliktas att avfordra denne vederbörliga uppgifter om hans person ävensom att därefter genom anmälan bringa dessa uppgifter till polismyndighetens kännedom. Dessa föreskrifter torde emellertid icke böra erhålla plats i nu förevarande stadga, utan synas lämpligen böra utfärdas såsom särskild författning.

Någon utförligare motivering till de föreskrifter, vilka upptagas i nu förevarande paragrafer av det inom civildepartementet utarbetade stadgeförslag, torde icke vara av nöden. En erinran om vad chefen för generalstaben i sin förut omförmälda skrivelse anfört läser härvid vara i det närmaste tillräcklig. Emellertid kan även påpekas, bland annat, att de nu föreslagna bestämmelserna synas vara ägnade att underlätta ej mindre efterspanandet och gripandet av för brott misstänkta personer än även i allmänhet polismyndigheternas arbete för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Tillika kan framhållas, att några avsevärda olägenheter vare sig i form av kostnader, besvär eller obehag icke synas vara att på grund av de ifrågasatta bestämmelserna befara.

Formulär till liggare och blanketter, som i dessa paragrafer omtalas, torde för vinnande av enhetlighet böra åtfölja stadgan. Förslag därtill har inom civildepartementet utarbetats.

§§ 38—48.

I dessa paragrafer, vilka bilda avdelning IV i förevarande stadgeförslag, lämnas bestämmelser om ansvar för överträdelse av de i eller enligt stadgan meddelade föreskrifter ävensom vissa stadganden av allmänt innehåll. För flertalet av desamma torde någon särskild motive-ring icke vara erforderlig. Att innehavare av eller föreståndare för hotell eller pensionat stundom kan komma att ansvara för av hans husfolk eller till och med av resande begångna överträdelser av vissa brandskyddsföreskrifter, exempelvis sådana, som förbjuda vissa utrymmens belamrande med reseffekter eller dylikt eller förvarande av brännbara ämnen å vissa angivna platser m. m., läser icke innebära någon obil-lighet, då det naturligen åligger innehavaren eller föreståndaren skyl-dighet att övervaka efterlevandet av omförmälda stadganden samt nämnda skyldighet måste anses hava av honom eftersatts, därest överträdelse av samma stadganden äger rum.

§ 46.

Denna paragraf har liksom åtskilliga andra stadganden i förevarande avdelning en motsvarighet i de sakkunnigas förslag, § 33. Jag anser mig jämväl böra hänvisa till den av de sakkunniga för de i sistnämnda paragraf intagna bestämmelser lämnade motivering. Liksom de sak-kunniga hyser även jag den uppfattning, att avgörandet av frågor om skiljande av innehavare av och naturligen då också föreståndare för hotell eller pensionat från rörelsens vidare utövande i första hand bör anförtros icke åt domstol utan åt Kungl. Maj:ts befallningshavande. Det läser emellertid noga böra beaktas, att administrativa och politisympunkter icke må ensidigt hävdas på bekostnad av vederbörande näringsidkares krav på att i trygghet få driva sin rörelse. Avgörandet av frågor om vederbörandes eventuella olämplighet att förestå hotell- eller pensionat-rörelse torde säkerligen mången gång kunna ställa sig mycket svårt. Gäller frågan meddelande av tillstånd till rörelsens drivande, läser väl i regel innehållet av de i § 2 omförmälda intyg, som av sökanden företes, bliva avgörande för beslutet. Vida svårare och på samma gång även ömtåligare torde förhållandena gestalta sig, då fråga väckts om vederbörandes skiljande från sin rörelse på grund av påstådd olämplighet att vidare förestå densamma. Att ett visst utrymme för godtycke eller åt-minstone för mindre enhetlig författningstillämpning lämnas genom be-stämmelsen om vederbörandes olämplighet såsom grund för hans skil-

jande från utövandet av sin rörelse, lärer icke kunna bestridas. Därest man vill uppnå en effektiv kontroll över hotell- och pensionatrörelsen i riket, torde dock en dylik bestämmelse icke kunna undvaras. Tydligt är ock, att den, som jämlikt § 4 utan särskilt tillstånd idkar hotell- eller pensionatrörelse, under vissa förhållanden bör kunna förbjudas att vidare driva sin nämnda rörelse. Att i detalj angiva de fall, i vilka ett sådant förbud må kunna meddelas, lärer icke låta sig göra. Det torde vara nog att framhålla, att det må meddelas, där sådant för upprätthållande av allmän ordning, säkerhet eller sedlighet synes nödigt. Att exempelvis uraktlåtenhet att till polismyndigheten göra vederbörlig anmälan om rörelsens påbörjande därvid stundom kan bliva av betydelse, torde vara klart. Emellertid synas mål om tillstånd till utövande av hotell- eller pensionatrörelse ävensom angående vederbörandes skiljande från utövande av dylik rörelse eller meddelande av förbud, varom nyss är sagt, vara av den beskaffenhet, att den slutliga prövningen av desamma lämpligen bör överlämnas till regeringsrätten. Ett dylikt stadgande har naturligen sin plats i lagen om nämnda domstol, och torde chefen för justitiedepartementet komma att för Kungl. Maj:t framlägga förslag till bestämmelse av berörda innehåll.

§ 48.

I vissa delar av riket, särskilt Norrland, lärer det kunna inträffa, att hotell eller pensionat äro belägna å ort, varifrån avståndet till plats, där polismyndighet har sitt säte eller sin tjänstgöringsort, är ganska betydande. Vid sådant förhållande lärer det ofta kunna finnas ändamålsenligt, att person eller myndighet på närmare håll av Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnas att mottaga anmälningar, varom i avdelning III i föreliggande författningsförslag stadgas. Vid meddelande av dylikt förordnande torde det uppenbarligen böra ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande att meddela den förordnade de närmare instruktioner för uppdragets behöriga fullgörande, som Kungl. Maj:ts befallningshavande i varje särskilt fall kan finna vara av nöden.

Övergångsstadganden.

Tiden för ikraftträdandet av den föreslagna stadgan lärer icke böra sättas tidigare än den 1 januari 1918. Beträffande den tid, inom vilken de i stadgan omförmälda brandskyddsanordningarna skola vara införda å hotell eller pensionat, som vid nämnda tidpunkt är under drift, må

anmärkas, att det icke torde vara förenat med allt för stora svårigheter för vederbörande innehavare att, i den mån sådant enligt stadgan åligger dem, under loppet av år 1918 införa de anordningar, om vilka stadgas i §§ 15 och 17 samt §§ 23—28. För inrättande i övrigt av sagda hotell och pensionat i enlighet med de i eller enligt stadgan meddelade föreskrifter synes en period om fem år skäligen böra bestämmas; den av de sakkunniga föreslagna övergångstiden, efter vad det vill synas beräknad till ungefär tre år, har i allmänhet av i frågan hörda myndigheter och korporationer — enligt min mening med rätta — ansetts allt för knapphändigt tilltagen.

Departementschefen uppläste härefter i ett sammanhang förslaget till stadga angående hotell- och pensionatrörelse samt anförde härefter ytterligare:

Då det nu föreliggande förslaget till stadga angående hotell- och pensionatrörelse, såsom förut framhållits, innebär en inskränkning i den näringsfrihet, som för närvarande är gällande på ifrågavarande område, samt dessutom ålägger idkare av nämnda rörelse skyldigheter, vilkas uppfyllande är förenat med icke oväsentliga kostnader, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom nådig proposition inhämta riksdagens yttrande över oförmälda förslag, med förklarande, att Kungl. Maj:t vill, efter emottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och meddela det beslut, som därav föranledes.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall, och skulle till riksdagen avlätas nådig proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.